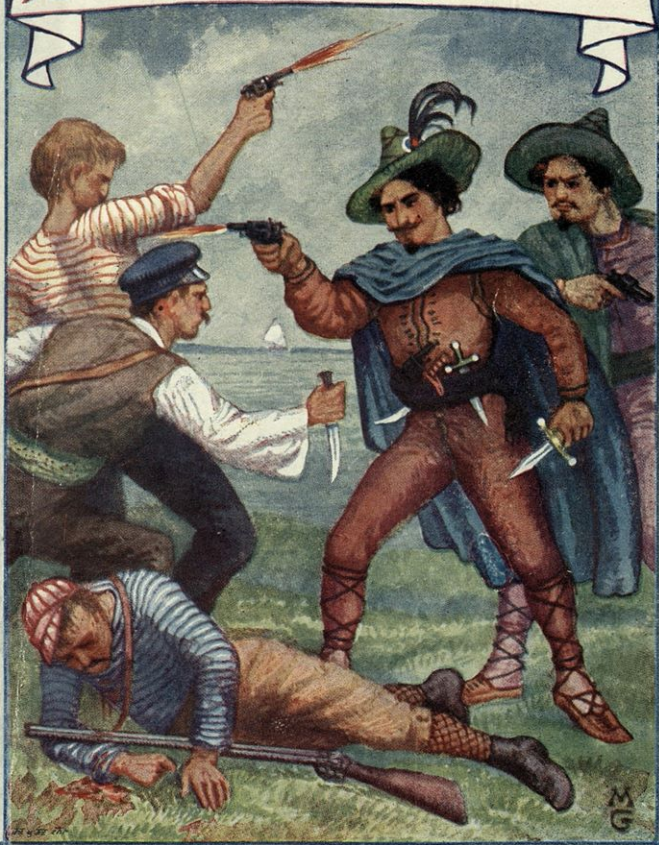

Anton Tam
Maribor 1922

RINALDO RINALDINI

Oskrbnik obledi in zapre nehote oči, ko pomeri Rinaldo s samokresom nanj, zažvižga in stopi eden njegovih spremljevalcev naprej . . .

Založil Anton Turk, knjigar v Ljubljani.

Rinaldo Rinaldini.

Zanimiva roparska povest.

Po raznih virih spisal

S. K.

Korun Turk

III. pomnoženi natisk.

V Ljubljani, 1918.

Založil in prodaja ANTON TURK; knjigar.

Vse pravice pridržane.

954

D. O. Franc, 5. XII. 1944 / 1535

Natisnil Ant. Slatnar v Kamniku.

I.

Rinaldinijevo rojstvo.

Malokatera zgodovinsko važna oseba, ki je mnogo storila v prid svoje domovine ali v prid človeštva sploh, je dosegla med ljudstvom toliko slave, ali bolje rečeno zanimanja, kakor glavar apeninskih roparjev Rinaldo Rinaldini. Okrog njegove osebe si je ljudstvo spletlo na podlagi bujne domišljije, posebno pa na podlagi dejstva, da je glasoviti bandit jemal samo bogatim in podpiral uboge, cel venec raznih legend o njegovem delovanju in življenju, kakor tudi o njegovem rojstvu. Pripovedovalo se je, da je bil sin laškega princa, a so ga iz sovraštva do njegovega očeta uropali že kot malo dete in je potem na deželi vzrastel kot pastir. Ker mu pa plemenita kri ni dala miru in se mu življenje kot pastir ni dopadalo, pobegnil je v gore Apenine, se pridružil roparski četi, kjer je kmalu dosegel toliko vpliva, da so ga roparji prostovoljno izvolili svojim glavarjem.

Toda kdo bi našteval dolgo vrsto izmišljenih legend, ki so imele in še imajo med italjanskim preprostim ljudstvom edini ta namen, da so se pripovedovale in se še pripovedujejo v zabavo. Umljivo je, da se vedno bolj in bolj nagibajo od istine in da se oseba glasovitega roparja slika vedno idealnejše, nego je v resnici bila. Take legende pa imajo tudi drugi narodi o svojih glasovitejših roparjih in premnogokrat je dovolj, ako se zna dotičnik le dalje časa na zvijačen način umikati roki pravice — in že ga preprosto ljudstvo slavi kakor junaka in mu pripisuje lastnosti, katerih ni nikdar imel. —

Mali Jakob, poznejši glasoviti ropar in glavar Rinaldo Rinaldini, je bil že v svoji zgodnji mladosti vzrok, da sta se stariša, sivi in že čez šestdeset let stari Jakob Bantolino in njegova komaj osemnajst let stara, lepa žena Leticija, vedno prepirala. Mlada mati je ljubila lepo dete čez vse, a stari in sivi oče je sovražil lepega in prebrišanega dečka in je svoje sovraštvo kazal pri vsaki priložnosti.

Oče pa je tudi skoraj imel vzrok, da je kazal svoje sovraštvo. Takoj po poroki namreč je moral kot kapitan in poveljnik velike ladje na povelje genoveške ljudovlade iti nad afrikanske morske roparje, ki so kaj radi napadali bogato obložene ladje genoveških trgovcev in jim delali ogromno škodo. Kapitan je izostal več kot tri leta.

Ko se je vrnil domu, se ga zvesta ženka še ni nadejala in ko je vstopil v hišo, našel je mlado Leticijo pri čudnem opravku: dojila je dete, ki je imelo še le nekaj mesecev!

Kako sta se oba zakonska pogledala, si lahko sami mislimo.

Mlada mati se je grozno prestrašila, da je drgetala po vsem telesu. Staremu gospodu in očetu pa se je z obraza bralo, kako kuha jeza, žolč in ljubosumnost v njem. Je pa tudi lahko kuhala, ker je dobil dediča na način, kakor dobe taščice, penice, pastaričice, palčki in druge drobne ptice svojega velikega mladiča, ker jim je kukavica natihiem znesla svoje jajce v gnezdo.

Mlada mati je bila prva, ki se je otresla nadležnega presenečenja in sicer se ga je otresla tako naglo, da bi kaj takega nihče ne bil verjel pri tako mladi ženici. Bila je pač lahkoživa Italijanka. Še predno si je mogel stari gospod izbrisati z obraza že več kot nenavadno začudenje, še predno je mogel staviti vprašanje, na kak način, odkod ali kje si je preskrbela brez njegovega dovoljenja, brez njegovega vedenja otroka, začela mu je že pripovedovati na svoj lahkoživ način — da ga je imela za norca, spoznali bodo dragi čitatelji sami — tako -le:

„Da, da — čudiš se, moj ljubi možiček, kako pridem kot začasna vdova k otroku! In glej, še

sama dojim lepo dete! Le poslušaj, kaj se mi je izvanrednega pripetilo. Kakor veš, pride se z našega vrta — prej sem rekla najinega vrta, ker sva bila dva, a zdaj smo trije — na goro, raz katero se ne vidi samo velika naša okolica, ampak se vidi tudi morje s svojimi ladjami in čolni, ki se vračajo in odhajajo. Ker mi je bilo za teboj, moj ljubi možiček, zelo dolgčas — veruješ mi lahko, da od dne do dne bolj in bolj — hodila sem vsak dan na to goro in gledala, kako odhajajo in prihajajo ladje. Toda zastonj sem čakala one ladje, ki bi te imela prinesiti nazaj. Res se je mnogo domačinov vrnilo domu, a tebe nikdar ni bilo med njimi. Naposled se me je skoraj lotil obup, ker sem mislila, da se ti je gotovo pripetilo kaj žalega, da si se potopil in sem bržčas postala nesrečna in zapuščena vdova. In ta zapuščenost mi je delala največ žalosti; mlad biti in sam — pomisli, moj ljubi možek, kako je to hudo!

Ko sem tako sedela nekoč — od tega časa bode bržčas ravno nekaj čez eno leto — vsa žalostna in zamišljena na gori in gledala, ali se bodeš vrnil ali ne, začelo je naenkrat snežiti. Kako sem se začudila nad to naravno prikaznijo, ki je pri nas bolj redko videti kakor bela vrana med črnimi. Vsled prevelikega začudenja sem odprla oči prav na debelo in usta prav na široko in — misli si, moj ljubi možek — dobila sem usta polna snega in zadnji je moral gotovo biti blago-

slovljen, ker sem se kmalu potem čutila v drugem stanu. Da je bil blagoslovljen, sem si mislila, ker je padal z neba. Po minoli določeni dobi sem porodila sinka, lepega in belega, kakor je bil takratni sneg. Toda dolžnosti do tebe, moj ljubi možek, nisem celo nič pozabila in sem dala sinka krstiti na ime Jakob, ker imaš to ime tudi ti. Upam pa, da bodeš lepega dečka ravno tako vroče ljubil, kakor ga ljubim jaz.“

Čeprav ni prevarani mož o celi dogodbici verjel niti besedice in bil prepričan, da ga dobra ženka na prav neroden način prijema za nos, vendar je požrl hudo jezo, ker se je bal, da bi se znala soseska povrh še norčevati ž njim in ga zasmehovati. Premagal se je torej in naredil obraz, kakršnega je ravno mogel. Vendar pa je natihoma premišljeval, kako bi se maščeval in čim večji je postajal deček, tem večje je postajalo tudi kapitanovo sovraštvo do njega; naposled ga že videti ni mogel več.

Mati, ki je spoznala, kako mož sovraži dečka, je bila sicer zelo žalostna in v vednih skrbah, nasprotno pa je še hvalila Boga, da je imela mir pred možem in čeprav je že ni gledal ravno prijazno, vendar ji nikdar ni nič očital in se delal, kakor bi ji bil verjel namišljeno prigodbico.

Tudi ona je molčala, čeprav se ji je včasih težko zgodilo, ako je videla, kako sovraži mož njenega ljubljenca.

II.

Kapitan odpelje dečka.

Deček je postal deset let star; mati je svojega ljubljenca ljubila tako, da ga je imela vedno okrog sebe. Kako se je torej začudila, ko stopi nekega dne mož pred njo in ji reče, da bode za nekaj dni odpotoval v Milan in bode vzel mladega Jakoba seboj; rekel je, da tiči deček vedno med štirimi stenami in je že zadnji čas, da pride malo med svet in si ga nekoliko ogleda.

Starec je govoril tako odločno in suhoparno in ji razlagal svoje nazore o dečku tako odločno, da se mati — čeprav ji je neka posebna bojazen radi dečka zasedla srce — ni upala ustavljati in je nehote privolila v moževo zahtevo. Odpotovala sta torej oba.

Mož je izostal z dečkom štiri tedne, toda ti tedni so se zdeli obupani materi veliko daljši od onih let, ko je izostal mož od doma. Kdo pa popiše njen strah in njeno obupanost, ko se mož vrne domu, pa brez dečka. Bila je tako presenečena, da se je morala vvesti na stol in zdaj je še le vprašala s tresočim glasom:

„Za sveto božjo voljo, kje pa si pustil mojega ljubega Jakoba? Povej vendar!“

„Saj res — da, Jakoba! Toda glej, naj ti nekaj povem. Moja pripovedka je skoraj ravno tako čudna, kakor je bila tvoja takrat pred desetiimi leti.“ Kapitan je govoril celo mirno in resno in je nadaljeval: „Glej, moja ljuba ženka, še pred nekoliko dnevi sem te imel na sumu, da si me hotela radi dečkovega poroda varati in da je bilo vse, kar si mi takrat pripovedovala o blagoslovljenem snegu, le gola domišljija.“

„No — in zdaj?“ vpraša prestrašena žena z zamolklim, skoraj hreščavim glasom.

„Zdaj sem popolnoma prepričan, da je vse od pičice do pičice resnično, kar si mi pripovedovala. Le poslušaj! Pred nekoliko dnevi sva šla z dečkom skozi ozko dolinico, v katero je ravno z vso močjo pripekalo opoldansko solnce. Pa glej — ubogi Jakob se je naenkrat začel tajati in predno sem ga mogel zanesti v senco, se je bil že popolnoma izpremenil v vodo. Zdaj popolnoma verjamem, da je nastal iz snega, ker mi je njegova izprememba morala utrditi to vero.“

Starec je prenehal in mirno obstal pred ženo. Ta je v obupu vila roki in ni mogla izpregovoriti niti ene besedice. Mož pa jo je začel z resnim obrazom tolažiti:

„Da, da — moja ljuba ženka, to so čudne naravne prikazni! Ali nisi ti takrat rekla tudi tako? Seveda — pri čudnih naravnih početkih moramo

biti pripravljeni tudi na čuden naraven konec! Sicer pa mislim, da se ti zdi moja pripoved resnična, ker tudi jaz pred desetimi leti celo nič nisem dvomil nad tvojimi besedami. Vidiš, in to je zakonska vzajemnost.“

Leticija si možu ni upala ničesar odgovoriti. Govoril je preveč resno in odločno in ker ga je dobro poznala, ga ni hotela dalje izzivati. Edino premišljevala je, kam bi bil mož dal dečka, kje je zdaj in kako se mu godi. Moža vprašati si ni upala nikdar.

Ko pa je ležal kapitan na smrtni postelji, prosila ga je z obupno sklenjenima rokama, naj ji vendar zdaj v zadnjem trenutku pove, kje se nahaja njen otrok. Na njeno obupno vprašanje je bolnik še enkrat zbral vse svoje telesne in duševne moči in odgovoril samo to-le:

„Kakor dobljeno, tako izgubljeno!“

Nobena nadaljna beseda se ni dala več izprosi iz bolnika in naj je uboga žena tarnala, jokala in prosila, kolikor je mogla. Ko je mož umrl, vzel je skrivnost s seboj v grob in nič ni pomagalo vdovi, čeprav je iz obupnosti skoraj zblaznela. Tako je mož grozno maščeval lahko-miselni prelomek zakonske zvestobe, katero je bila žena zakrivila v svojih mladih letih.

III.

Rinaldo pobegne iz samostana.

Čas je že, da se nekoliko ozremo za našim pravim junakom te povesti, ki je živel pod imenom Rinaldo v nekem samostanu blizu mesta Milana, kamor ga je bil pripeljal kapitan in zahteval, da mora pod imenom Rinaldo postati duhovnik.

V to svrho se je moral Rinaldo pridno učiti brati in pisati in je moral opravljati službo strežnika pri maši. Ta služba pa celo nič ni ugajala divjemu in nemirnemu dečku, kakor mu tudi celo nič ni hotelo iti na um, da bi moral postati duhovnik.

Rinaldo je toraj bil v samostanu le z neko mržnjo in čimbolj so se razvijale njegove telesne in duševne moči, tembolj si je želel zlate prostosti zunaj visokih in golih samostanskih zidov.

Večkrat je meril te visoke samostanske zidove in je prišel do spoznanja, da niso tako visoki, da bi se ne dali premagati in bi se v sili ne dalo priti čez nje. Neka nepazljivost, katero je zakrivil, je bila vzrok, da so ga kaznovali.

Zdaj pa mu je nevolja prikipela do vrhunca in se izpremenila v jezo, ječa pa, v kateri je imel čas premišljevat, je povzročila, da si je skoval načrte za tihi beg. Misel na prostost je ukrepila

tudi njegove telesne moči. Začel je s podkopa-
vanjem zidu in ker je bila ječa prizidana zadi na
dvorišču ob zunanji zid, ni se mu bilo bati, da
bi ga kdo slišal ali neljubo motil pri skrivnem
delu. Roval pa je tako dolgo naprej, dokler ni
dospel na prosto. Samo enkrat se je še ozrl nazaj,
potem pa je začel bežati, kolikor naglo so ga
mogle noge nesti. Vstavil se je še le potem, ko
je imel samostan s svojimi zidovi in menihi daleč
za seboj.

Po kratkem odmoru je potoval naprej. Čeprav
pa je vedel, da je edino le najhujše uboštvo nje-
gova prihodnjost, vendar ni hotel poiskati oče-
tove hiše, ampak je šel naprej, dokler ni prišel
v pijemonteške gore. Te gore so tako skalovite,
da se morejo ljudje le malo pečati s poljedelstvom
in zemlja ne rodi toliko, da bi mogla sama pre-
živiti ubožno prebivalstvo in naj živi to še tako
skromno.

Da pa se morejo v teh nerodovitnih krajih
ljudje preživiti, morajo se večinoma ukvarjati z
živinorejo. Ker ni Rinaldiju družega preostajalo,
stopil je v službo kot kozji pastir, da je bil vsaj
za prvo silo preskrbljen in ni trpel pomanjkanja,
ali pa si od hiše do hiše prositi kruha. V novem
stanu je bil bolj zadovoljen, nego prej za samo-
stanskimi zidovi, ker mu ni bilo že toliko za dobro
hrano, nego za prostost, katere je imel kot pastir
v prosti naravi dovolj.

Toda dolgo mu življenje kot pastir ni uga-
jalo. Duh njegov je ljubil prostost, vendar lenariti
in ves božji dan v zrak slušati ni hotel. Želel si
je dela in domišljija mu je slikala prihodnjost v
čudnih barvah, prihodnjost polno sreče in neome-
jene prostosti. Kmalu pa se mu je domišljija raz-
vila prebujno, veliko prebujno in gotovo je res,
da se mu poznejši nagon neusmiljenosti in na-
sprotno nečuvne velikodušnosti razvil že takrat,
ko je bil še pastir.

Sicer pa mu je pastirsko življenje telesno
jako ugajalo. Razvil se je v pravega velikana.
Celo razcapana obleka mladega pastirja ni prav-
nič sodila k njegovemu obrazu, ki je bil lep in
kazal izvanreden pogum; ni mu škodovalo na
lepoti, da ga je solnce močno zatemnilo. Oči so
bile črne in so se svetile, kakor dva žareča oglja.
Močno telo je bilo vitko in čeprav je bil Rinaldo
cel velikan, vendar je bil uren in gibčen; raz-
trgana srajca je kazala močne prsi in mišičaste
roke. —

Kako pogumen je, pokazal je nekoč na iz-
vrsten način. Kadar se spomladi začne po gorah
sneg tajati in ako začne veti močen in topel jug,
narastejo gorski potoki včasih s tako silo, da od-
nesejo cele plasti rodovitne zemlje, poplavijo do-
line, nanesejo peska in kamenja in premnogokrat
odplavijo tudi hiše in hleve z ljudmi in živino.
Tako se je zgodilo tudi v vasici, kjer je služil

Rinaldo, da je neko spomlad narastel vaški potok in privabil vaščane, da so stali ob njegovih bregovih ter čakali, kje bode nastala prva sila in bode treba najprej pomagati — ali pa sploh pobegniti in prepustiti vse svoje imetje razburjeni vodi. —

Med splošnim hrupom in veliko zbeganostjo pade v narastli potok dekle enega izmed najpremožnejših vaških kmetov. Žene so kričale, možje in mladeniči vili roke, a nobeden si ni upal iti v deročo vodo in rešiti potapljajočo deklico. Nakrat se prerine skozi množico mladi Rinaldo, vrže raztrgano suknjo in pokrpane čevlje raz sebe in skoči v vodo. Z močnimi rokami deli valove, doseže deklico in jo z lastno smrtno nevarnostjo reši gotove smrti.

Kadar je v gorah pasel koze in plezal za njimi po strmih pečinah, gledal je kaj rad v grozne prepade ali pa posedal na pečinah, ki so štrlele nad prepad in pustil noge viseti v strašno brezdno. Največje veselje je imel o takih priložnostih, ako je lahko gledal strele, ki so švigale pod njim ali pa okoli njega in plašile živino ali pa rušile in cepile drevje. Tako obnašanje je bilo značilno za njegov poznejši neustrašljivi poklic.

IV.

Rinaldo zaide med tihotapce.

Čez dve leti je bil Rinaldo pastir v gorah in čeprav je bil že velik in dorastel, vendar je ravno tak človek sodil za samotno, mnogokrat težavno življenje. Že davno bi se bil lotil družega dela, toda v prvem hipu ni vedel kaj početi. Neko jutro pa se je zgodilo nekaj, kar ga je mahoma vrglo na nov življenjski tir. Komaj se je začelo daniti, ko ga obstopi tropa tihotapcev, ki so tihotapili blago čez mejo. Ker se mu ni osorni nagovor dopadel, odgovoril je on še osornejše in predno bi se bil nadjal, bil je že od čete napaden. Toda divji pastir se ni celo nič prestrašil; pograbil je po bliskovo svojo trdno gorjačo, skočil za dva koraka nazaj na vzvišen prostor, kjer je bil za hrbtom varen in ko je zavihtel dvakrat svojo težko palico, ležala sta že dva napadalca na tleh. Drugi pa so izprevideli, da bi bilo škoda junaka, če bi mu v slučaju res prišli do živega; začnejo ga torej nagovarjati, naj pristopi k njihovi četi in postane tihotapec, ki bode dobro znal vporabiti svojo hladno kri in medvedovo moč. Ko so mu začeli dokazovati, da za junaka ni lepo pastirjevanje, kjer se nič ne zasluži, nasproti mu pa med njimi zori zlati sad, dal se je rad pregovoriti.

Rinaldo si ni mogel v svoji domišljiji želeti boljšega, nego popustiti pastirsko življenje. Gnal je živino domu, odpovedal službo in ko so ga kmetje izpraševali, kaj hoče početi, odkimal je z rameni, češ — kaj vas briga in ni dal nobenega odgovora. — — — — —

Tako je prišel med tihotapce in čutil se je presrečnega, ko je dobil puško v roko in smel stopiti v njihovo vrsto. Po nekaterih vajah je bil eden najboljših strelcev, a v par tednih je v streljanju prekosil vse.

Prvo skušnjo, katero je moral prestati v so-vražnem ognju, ko so bili tihotapci nekoč napadeni, naredil je v svojo nesrečo z najboljšim vspehom. Rečem pa v njegovo nesrečo in sicer po pravici, kajti ako bi bil v tem boju padel ali pa bi ga bili stražniki vjeli, tedaj bi ne bil v nekaterih letih končal svoje življenje na morišču, ampak bi še bil lahko postal vreden ali koristen ud človeške družbe in bi bil lahko kakor poštenjak mirno v Gospodu zaspal, mirno zaspal pod varno streho v postelji.

Vsled svoje prve junaške sreče, kakor si jo je sam po svojih nazorih predstavljal, bil je kakor pijan in se je čutil najsrečnejšega človeka. Kako je zaničljivo gledal nazaj na svoji dve leti pastirčevanja. Svoji četi je bil popolnoma udan in je odobral vse, kar je storila; bil je povsod zraven

in povsod prvi. Ker pa niso bili časi vedno dobri za tihotapce, pomagali so si poštenjaki premnogokrat tako, da so jemali svojim bližnjim in bili torej celo navadni roparji.

Kakor že rečeno, je bil Rinaldo vedno in povsod prvi in najpredrznější in je vodil svoje tovariše, ki so ga nehote ubogali, s takim pogumom in s tako spretnostjo, da so ga vsi brez izjeme spoštovali in občudovali.

*

Bilo je nekoč okoli polnoči. Mesec se je bil že skril za gorami in samo svetle zvezdice so za silo razsvetljevale temno noč. Visoko v gorovju, na veliki in strmi pečinasti kopi je ob strani široka razpoklina. Pred razpoklino je ravno toliko ravnega sveta, da bi človek lahko za silo ležal na njem, a obračati bi se ne smel mnogo, ker bi se sicer zavalil v globok prepad. Razpoklina sama je tako široka, da gresta lahko dva človeka drug poleg drugega skozi njo. Toda znotraj se odprtina razširi in tvori veliko in dolgo jamo ali duplino. Skozi to se pride na drugi strani zopet na prosto.

Videti je skoraj, kakor bi bila ta duplina umetno narejena, kakor bi jo bila človeška roka izdolbla in izklesala v pečino in ji namenoma preskrbela dva vhoda, oziroma izhoda. In vendar

ni tako. Narava jo je naredila sama. Če se dobro pogleda, se vidi, da slonita dve pečini druga ob drugi. Duplina je pravzaprav soteska, nekak prehod med obema stenama. Svetloba prihaja v sotesko čez dan le slabo skozi obe odprtini; ponoči, in naj sveti mesec še tako jasno, je kraj popolnoma temen.

Ta kraj je bil svoječasno le malokateremu človeku znan; toda še ti, katerim je bil znan, so bili ljudje, ki se niso upali prosto na dan in so se morali skrivati kakor zverjad. Kraj se je imenoval „Črna soteska“ ali „Črna jama“ in je bil pribežališče in zavetišče gorskih roparjev. Popolnoma osamljena ta jama bržčas nikoli ni bila. Čemu pa smo si jo ogledali? Ker je v njej tudi Rinaldo dalje časa gospodoval.

Ob vhodu je nocoj slonel velik, močan in dobro oborožen človek. Stal je kakor na straži in je imel poleg dolgocevne puške, ki je slonela poleg njega, še par samokresov in nožev za širokim pasom. V duplini je rahlo plapolal ogenj, ki se je že pripravljaj, da pomalem ugasne; okrog ognja je sedelo več mož. Kakor oni pri vhodu so bili tudi ti dobro oboroženi. Bilo je videti, da so se ravno navečerjali ter so pri vrču vina še sedeli skupaj, preganjajoč si z razgovori dolgčas. Ob eni steni je slabo brlelo par svetilk, ob drugi steni pa so bila na tleh ležišča iz slame, listja in mahu, pogrnjena z raznoličnimi odejami, kakršnih

so si moške tu ali tam ravno naropali. Nad ležišči si videl viseti razno orožje.

Družba je bila zelo vesela in živahna. Vseh mož je bilo okrog deset. Kaj so pili, vino ali kaj, se ni dalo določiti. Najmlajši je imel službo natakara; točil je iz soda, a brez pipe. Reč je bila najpriprostejša: sod je stal ob steni pokonci in je imel gornje dno izbito; mož je pijačo torej zajemal prav kakor vodo iz vodnjaka.

„Pravzaprav je velika neumnost, da se damo od mladega pastirja tako voditi za nos!“ oglasil se je temnogledi mož. „Kako mu je že ime?“

„Rinaldo!“ oglasilo se je takoj par glasov iz družbe.

Pogovarjali so se torej o našem znancu.

„Res je pastir in je še mlad, a je korenjak od nog do glave!“ zagovarjal ga je eden izmed družbe.

„Seveda je, seveda!“ porogal se mu je drugi in se glasno nasmeljal, „saj se ti še zdaj pozna na glavi, kakšen korenjak je mladi pastir. Telebnil te je po tleh kakor slamnatega moža.“

„Res je, res,“ zagovarjal se je prvi, „toda tebi bi se bilo enako godilo, ako bi si bil upal naprej. Rečem vam, da mladi Rinaldo po svoji moči in spretnosti v kretanju prekosi vsakega izmed nas. Marsikoga sem že položil na tla, a

Rinalda se nikakor ne lotim. Kdor mi danes ne verjame, verjel mi bo poznej!“

Toda temnogledi mož, kateremu ni bil pastir všeč, se ni dal zlahka pregovoriti in je trdil, da je sramota za celo družbo, ker se je dala od Rinalda pognati takorekoč v kozji rog. Temnogledi je bil znan, da je med roparji najdivjejši in da najmanj pozna, kaj je usmiljenje. Cela njegova postava, obraz in pogled so pričali o njegovi divjosti. Kako se je pisal in kje je bil doma, nihče ni vedel. Saj se pa med roparsko družbo itak nihče ne briga za take zadeve. Od kod bi znal ta ali oni biti doma, se med posamezniki morda misli, tudi na tihem govori, a javno se o tem molči. Ropar vrže z vstopom v družbo vso svojo preteklost vstran, na dom se noče ali ne sme spominjati, življenje mu je posvečeno edinole ropanju in maščevanju in navadno si s tako prenaresenim človekom pridene tudi drugo ime. Temnogledega je družba zvala Nikolaja, onega pa, ki je tako zagovarjal Rinalda, Ludovika. Zadnji je tudi pozneje bil eden najzvestejših privržencev in prijateljev Rinaldijevih. Da je bil Nikolaj tako nasproten novopristoplemu članu roparske družbe, je bil vzrok ta, ker ga ni poznal in ni bil navzoč pri napadu, kjer bi bil Rinaldo njega ravno tako dobro poučil o svoji moči, spretnosti in neustrašenosti, kakor je druge.

„Poučite vendar vi drugi, ki ste bili pri napadu navzoči, trdovratnega Nikolaja, kakšen je

Rinaldo!“ zaklical je naposled Ludovik in se ozrl po družbi. Bil je videti razsrjen.

Nikolaj se je krohotno nasmejal in zaničljivo pogledal razvnetega tovariša. Ludovik je bil sicer eden najmirnejših, ali tokrat se je raztogotil brezmejno. Zgrabil je za nož.

„Nikolaj, ne jezi me!“ je zasikal med zobmi, „sicer te znam nekoliko poščegetati med rebra.“

Ludovik je skočil kvišku in tudi Nikolaj je bil takoj pokonci, grabivši za nož. Bilo bi prišlo do krvavega prepira. Ali ostali tovariši so skočili med nju.

„Imejta mir med seboj. Reč je tako malenkostna, da se res ne izplača takšen prepir!“

„Jaz si prepovem, da bi Nikolaj žalil Rinalda, oziroma z njim tudi mene!“ kričal je Ludovik. „Vsi ste strahopetci, ako ne potegnete z menoj!“

Nikolaj je zopet odgovoril z glasnim krohotom. Toda imel je zdaj vse tovariše zoper sé. Ti so ga poučili, naj ne draži Ludovika, naj ne govori o Rinaldu, katerega še ne pozna, tako zaničljivo in naj bo kratkomalo miren, ker ne gre delati med družbo nepotrebnega razpora.

Nikolaj je moral ponehati, vendar ni mogel drugače, kakor pripomniti, da je vendar smešno ali vsaj čudno, kako je mladenič ustraheval četo odrastlih mož in da je še bolj čudno, ako mu bo

družba po tako kratkem znanju že podložna. Da bo, se je že zdaj videlo.

„Dovolj smo ga spoznali in vemo, kaj naj sodimo o njegovi osebi in njegovih zmožnostih!“ oglasil se je eden izmed družbe. „Kar obljubi, izpolni in kar hoče, tudi stori!“

„Saj ti verjamem,“ nasmeje se Nikolaj, „da stori, kar hoče. Ali veš, da hoče res med našo družbo? Ali ni morda vodil Ludovika s svojo obljubo za nos? Ako bi vam hotel verjeti, potem bi moral mladi fant biti že tukaj! Ali nimam prav?“

Družba se je pogledala in nobeden ni vedel odgovora razun Ludovika, ki je trdil svoje naprej. Pilo se je pridno naprej in viño je začelo razgrevati glave. Nekaj časa je vladal mučen molk, katerega je nestrpljivi Nikolaj vedno in vedno pretrgal s svojim dvomom.

„Če nobeden drugi — jaz verjamem, da bo držal besedo,“ trdil je Ludovik. „Tudi sem uverjen, Nikolaj, da boš še tudi ti prav dobro spoznal Rinalda. Ali bo za tebe na dober ali na slab način, boš skusil sam.“

Možje so pili molče dalje in kmalu je bilo videti, da so tudi ti začeli dvomiti, in Nikolaju je jela rasti samozavest. Bil je uverjen, da bi pri novem spopadu z Ludovikom ne pristopila več vsa družba na stran zadnjega. S samozavestjo mu

je rastla tudi prepiroljubnost. Ostre besede so padale sem in zopet tja in gotovo bi bilo zdaj prišlo do krvavega spopada, ker je Ludovik že držal težek vrč v roki, da bi ga pognal svojemu nasprotniku v obraz, kar se oglasi zunaj pastirski rog. —

Roparji skočijo kvišku.

„Vidite — da sem imel prav. On pride!“ zaklical je Ludovik razveseljen, da se ni varal in takoj so bili zopet vsi na njegovi strani. Vsa družba razun Nikolaja je hotela proti vhodu.

„Bedaki, ostanite vendar tukaj!“ klical je Nikolaj. „Videti je, kakor bi bili že komaj pričakovali mladeniča in kakor bi ne mogli brez njega živeti. Ali se je že delal kateremu izmed nas tak sprejem?“

„Nikolaj, pravi razgrajac si, nadležen sitnež si!“ pokara ga ropar, ki je dozdej molčal in bil eden najmirnejših. „Pojdimo prišlecem nasproti. Naš tovariš bo in vezale nas bodo enotne vezi. Drug na drugega smo navezani v dobrih časih in še bolj v hudih.“

Nikolaj je sam ostal v ozadju. Mrko je gledal in mrmral v brado besede, ki so se slišale kakor kletvice.

Ludovik se res ni bil motil. Rinaldo je stal pri straži in se z njo pogovarjal.

„Dobro došel, Rinaldo!“ pozdravil ga je Ludovik vesel. Čutil je v sebi neko posebno zadoščenje, ker je vendar ostal mož-beseda in ga ni Rinaldo pustil na cedilu. Podal je prišlecuroko: „Dobro došel še enkrat — poglavar!“

„Oho, ne tako naglo!“ nasmejal se je Rinaldo in stisnil Ludoviku roko. „Hvala za sprejem, prijatelj! Pozdrav sprejemem z veseljem, a nikakor ne naslova, kakor bi bil vaš poglavar. Ta naslov naj za enkrat odpade.“

„Ker je tako tvoja želja,“ menil je Ludovik, „pa naj bo. Ali poznam te, da boš kmalu, morda že jutri naš vodja. Saj smo itak enega potrebni, da bo med nami boljša vzajemnost.“

Rinaldo je tudi drugim roparjem podal roko in jih pozdravil, rekoč, zdaj vidijo, da je držal besedo. Tudi roparji so z veseljem pozdravili brhkega mladeniča in mu izrazili svoje največje veselje.

„Pripravljen sem z vami živeti in umreti!“ pritrdil je Rinaldo. „Dobro vem, kaj sem storil z današnjim korakom. Svet je postal zame drugačen, kakor je bil dozdaj.“

Družba je šla v votlino k ognju, ki je že hotel pojemati in kjer je še vedno sedel Nikolaj in srpo gledal pred se. Delal se je, kakor bi nič ne videl in tudi prav nič ne slišal. Tudi vstati ni hotel.

„Nikolaj, ali sem lažnjivec? Ali je ta tukaj tudi lažnjivec?“ začel je Ludovik in se je obrnil k molčečemu roparju.

Ta je začel motriti mladeniča, pregledoval ga je od nog do glave, a rekel ni nič.

„Tega prijatelja še ne poznam!“ izpregovoril je Rinaldo in se je približal sedečemu; ponudil mu je roko. „Upam, da se bova kmalu sprijaznila in si postala prav dobra prijatelja. — Bog te živi, tovariš!“

Nikolaj ni mogel drugače, kakor podal je roko prišlec. Moral mu je pogledati v oči in da je Rinaldo prvi izpregovoril in ga pozdravil, se je Nikolaju takoj dopadlo.

„Res si lep mož“, odgovoril je čez malo trenutkov. „Kaj te pa je napotilo, da si obrnil svetu hrbet in si sklenil lotiti se našega nevarnega rokodilstva?“

„Nemila usoda in krivica sta me prignale tu sem med vas,“ pripomnil je Rinaldo. „Morda lahko rečem, da mi usoda dobro želi, ker me je privedla do današnjega koraka. — Zdaj bi vas pa prosil, prijatelji, za kos kruha in požirek vina, če ga imate; sicer sem pa zadovoljen tudi s požirkom sveže vode. Saj sem vode bolj vaje, nego vina.“

„Dobiš, česar želiš!“ oglesi se družba in kmalu so nekateri pripravljeni, da preskrbe za-prošeno.

Utrujen je sedel Rinaldo na tla in kmalu je imel pred seboj mesa, vina in kruha. Hlastno je segel po njih, kajti daljni pot ga je bil utrudil. Ko se je bil dovolj pokrepčal, je začel:

„Hvala vam za postrežbo. Zopet sem čil in okrepčan. Ako se vam ne zdi prepozno, hočem vam pripovedovati svoje življenske doživljaje. Tako bodele sami najbolje razvideli, da mi ni preostajalo družega, kakor pobegniti v samoto.“

Pripovedoval je zdaj, kako ga je oče sovražil, kako ga je dal z namenom, iznebiti se ga, v samostan in kako je moral iz samostana pobegniti. Pripovedoval je mnogo podrobnosti, katerih nismo vsled pomanjkanja prostora navedli v naši povesti.

Nikolaj je pazljivo poslušal. Začel se je zanimati za mladeniča. Ko je zadnji nehal pripovedovati, podal mu je Nikolaj roko, rekoč: „Zdaj te jaz pozdravljam v naši družbi in če te moji tovariši res postavijo za svojega poglavarja, bom ti tudi jaz pokoren!“

„Tako je prav!“ zakričali so ostali roparji z navdušenjem, a Rinaldo se je branil, rekoč:

„Za zdaj bi bilo še veliko prezgodaj. Ne manjka mi poguma, ali imam še premalo izkušnje. Ne rečem pa, ako bi pozneje kdaj ne prevzel častnega mesta vašega poglavarja. Za zdaj bi vam pa predlagal, da si izberete enega izmed

svojih za voditelja — po mojem mnenju bi bil Nikolaj gotovo eden najboljših. Seveda se mu moramo zavezati, da mu hočemo biti v vseh rečeh docela pokorni. Jaz sam sem takoj voljen pokoriti se mu.“

Družba je pritrdila Rinaldovim besedam, kakor je tudi Nikolaj bil po kratkem obotavljanju pripravljen postati četin vodja. Ogenj so znovič zanetili in Rinaldo je predlagal, da so se začeli razgovarjati o nekakih postavah, katere so vsakega vezale in razgovarjalo se je celo o slučajih, ako bi kateri ne hotel biti poslušen. — Prvo besedo je nehote vodil Rinaldo, ker je imel najbistrejši um in je prijel vsako zadevo z najspretnejšo roko.

Na ta način je že od prvega večera bil pravi glavar Rinaldo, čeprav je nosil to ime Nikolaj. A ker se je prvi znal najbolje pokoriti, se ni medsebojno sporazumljenje nikdar kršilo. — Roparska četa je začela uspevati in kazalo se je, kakor bi se bila z Rinaldijevim prihodom pridružila tudi boljša sreča.

Četa je kmalu zaslovela po okolici, glas o nji je šel tudi dalje po deželi in ni čudo, da so se okrog nje začeli zbirati novi člani.

Toda Nikolaj je v zvezi z Rinaldom bil izbirčen in ni sprejel vsakega, ki se je prišel ponujati, v svoje osredje. —

Ni se bilo torej čuditi, ko je po nekem krvavem boju, v katerem je padel dosedanji vodja in glavar čete, bil Rinaldo enoglasno izvoljen glavarjem. Sicer je štela mnogoštevilna četa veliko starejših, izkušenih mož, vendar se je vsem zdel Rinaldo najsposobnejši, čeprav je štel še le okrog dvajset let.

Pod poveljstvom Rinaldija pomnožila se je četa na skoraj dvesto mož in Rinaldiju se je že šlo za glavo, ako bi ga bila roka pravice dobila v pest; kdor bi ga bil dobil živega ali ga usmrtil, dobil bi bil od države izplačanih tisoč cekinov. Toda čeprav je bila ta svota za takratne razmere zelo visoka in bi bila lahko omamila enega ali drugega izmed roparske čete, da bi bil v spanju napadel Rinaldinija in mu odsekal glavo — vendar se nihče ni našel, ki bi si bil hotel zaslužiti mikajoče denarje in naj bi bila država svoto pomnožila še desetkrat toliko. Vse je ljubilo in spoštovalo lepega in pogumnega moža, ki je ravnal s svojimi podložniki, kakor bi bili njegovi bratje ali prijatelji; vsakdo izmed čete je bil ponosen na svojega glavarja in naj je bil ta v službi še tako strog in kaznoval uporneže včasih še celo s smrtjo.

Rinaldijeva posebnost je bila, da se je rad v razni opravi, včasih kakor kmet, včasih kakor gospod, včasih kakor posveten duhovnik, včasih kakor menih in zopet drugikrat kakor berač mešal

med ljudi, kakor ob shodih, semnjih in enakih priložnostih. Takrat je imel najlepšo priložnost poslušati, kaj in kako so ljudje sodili o njem. Premnogokrat je posegel sam v besedo, kakor bomo videli pozneje in pomagal zabavljati čez Rinaldija, katerega je grajal ali pa hvalil, kakor se mu je ravno zdelo času ali družbi primerno. Nihče ga ni spoznal, tako dobro se je znal obnašati v svoji preobleki. Uganjal je pa tudi rad burke, deloma da so se smejali njegovi tovariši, deloma da so se zabavali in smejali tudi drugi ljudje.

Tako si je naprimer kupil nekoč imenitno lovsko opravo in si jo oblekel. Hotel je svojim možem prirediti nekaj veselih in smešnih trenutkov, a si poleg pridobiti bogat plen in obenem pokazati svoj osebni pogum.

Podal se je nedaleč od svojega zavetišča na travnik poleg ceste, na katerem je bilo postavljenih več šotorov. Spremljal ga je samo en tovariš, izpreoblečen kot sluga. V šotorih je bila večja potujoča družba, ki je hotela potovati v Florenco.

Rinaldo je kmalu izvedel, da potuje marheza Altanara s svojo sestro v velikem spremstvu v zgoraj imenovano mesto. Približa se torej šotoru, ki je bil najlepši in po katerega zunanosti se je dalo soditi, da biva v njem marheza. Nasproti mu pride

marhezin konjar in ga vpraša, kdo je in kaj hoče. Rinaldo mu odgovori, da je knez bližnje deželice, katerih je takrat dandanes zedinjena Italija štela veliko in da se je ravnokar zabaval z lovom, ki mu je najstrastnejša zabava.

Laž je takoj uplivala na konjarja in ime knez ga je nakrat naredilo silno pokornega in ponižnega. Sel ga je javit in obe gospe sta sprejeli domnevnega kneza z največjo prijaznostjo, posebno ker je bil mlad in lep mož, se znal izborna obnašati in bil sploh jako ljubezniv in prikupljiv; povrh pa je bil še knez.

Rinaldo jima je med pogovorom dal nasvet, naj se vendar varujeta pred glasovitim roparskim glavarjem Rinaldijem; poleg se je ljubeznivo nasmejal. Gospe sta bili sicer presenečeni, ko jima je domnevni knez povedal, da se klati glavar tukaj po okolici in dela pote nevarne, toda rekli sta, da se zanašata na njuno mnogoštevilno spremstvo. V svojo zabavo pripovedoval jima je Rinaldo razne dogodke iz življenja in delovanja glasovitega roparskega glavarja.

Pripovedovanje o drznem početju Rinaldinijevem je silno prestrašilo ubogi ženski; jeli sta se v resnici bati. Edino konjar in nekateri sluge so se bahali s svojim pogumom in se norčevali z glavarjem tako, da je bil Rinaldo skoraj že razsrjen. Vprašal je konjarja, ali je že videl kdaj Rinaldinija

in če ve, kako zna postopati. Ko konjar odgovori, da ga ne pozna, nasmeji se Rinaldo in reče, da mu hoče pokazati, kako nastopi glavar in kako ravna, da doseže svoj namen.

„Le glejte“, reče Rinaldo; „mislite si, da sem naprimer jaz Rinaldo — govorim, kakor vidite, z vami lepo mirno in prijazno, kakor k svojemu prijatelju. Nakrat pa potegnem svoj samokres, ki je seveda vedno ostro nabit in vam ga smeje nastavim na prsi. Tako-le!“

Pri teh besedah je potegnil Rinaldo svoj samokres in ga nastavil konjarju na prsi, in konjar se je — čeprav je imel strašno resnico še vedno le za šalo — vstrašil tako, da je postal bled kakor zid in se tresel kakor list na veji.

Kako pa se je revež, ki se je pred trenutki še bahal s svojim pogumom, prestrašil, ko je Rinaldo z gromovitim glasom zakričal:

„Sem z urami, verižicami, prstani in z denarjem! Toda takoj! — Gospe, ker sta tako mladi, lepi in ljubeznivi, vaju nočem opleniti in vama pustim ves kinč, samo kot odškodnino mi bodete plačali petsto cekinov, a dobili bodete zato varnostni list, na podlagi katerega bodete lahko potovali po celi Italiji in vama nobeden mojih ljudi ne bode storil nič žalega.“

Rinaldo je segel v žep in dal trepetajoči marhezi imenovani listek.

Vsi so bili zdaj prepričani, da imajo roparskega glavarja osebno pred seboj in da ni njegovo početje šala, ampak prava resnica. V začetku se je marhezi res dozdevalo, da uganja knez nekoliko pretirano šalo in se je bala, da bi se znala s samokresom zgoditi kaka nesreča. Kakor pa je zagledala varstven listič, bila je prepričana, da ima Rinaldinija pred seboj. Čeprav pa jih je bilo veliko oseb zbranih in je bil Rinaldo sam s svojim spremljevalcem, ki je seveda tudi držal napet samokres v roki in čeprav so se še ravno pred par minutami bahali s svojim pogumom in junaštvom, vendar si niso upali sedaj nastopiti proti strahovitemu glavarju; molče so takoj oddali drznemu roparju vse, karkoli je zahteval od njih. Nobeden ni dal glasu od sebe in tudi ganil se ni nobeden, da bi se le količkaj branil.

Ko je Rinaldo dragocenosti nekako s ponosom vtaknil v svoje žepe, rekel je pol v šali, pol v resnici:

„Zdaj ste videli Rinaldo Rinaldinija in ste ga tudi spoznali!“

Nato se je globoko priklonil in odkorakal s svojim spremljevalcem v bližnji gozd.

Prej tako samozavestna in vesela družba pa je pobrala svoja kopita in je na podlagi Rinaldinijevega varnostnega lističa brezskrbno odpotovala dalje. Še čez več let, kadar je marheza

Altanaro pripovedovala o dogodku z Rinaldinijem, je pripomnila:

„Škoda moža, da je bil ropar! Pri svojih lepih lastnostih bi si bil zaslužil boljšo usodo, kakor biti glavar roparske čete. Polovico svojega premoženja bi rada darovala, ako bi bila mogla lepega in pogumnega mladeniča pregovoriti, da bi bil opustil svoj ničvredni stan in postal vreden ud človeške družbe.“

Rinaldo je bil ganil srce marheze Altanaro, ki se je še v poznih letih rada spominjala lepega roparja, čeprav ni hotela priznati, da se je bila zaljubila vanj. Toda ne samo njeno srce — še mnogo drugih src je bilo zanj.

V.

Skeleča vest.

V začetku, v prvih tednih svojega življenja kot ropar je Rinaldo kaj rad posedal na samoti, kjer je srpo zrl predse in premišljeval.

Nekoč je sedel ob strmi in visoki pečini in je nepremaknjeno gledal, kako se je globoko pod njim vil šumeč potok. Premišljeval je o svoji usodi in skušal je uganiti, kakšno bo njegovo življenje v bodočnosti, kaj bo doživel in kako

bo končal. Toda življenski zastor je bil neprozoren in le neke čudne, neljube slutnje so ga navdajale.

Bil je tako zamišljen, da ni slišal, kako se mu je približal tovariš, ropar Altaverde. Šele ko mu je ta potrkal po rami, se je Rinaldo zavedel in se vzbudil iz svojih sanj. Začela sta se pogovarjati o tem in onem, o življenju in drvenju sveta, o nezgodah človeškega življenja, o boju za obstanek in enakih zadevah. Rinaldo je obupno preklinjal svojo usodo, ki ga je vrgla s ceste življenja, po kateri hodijo drugi pošteni ljudje. Tovariš ropar ga je hotel na vse načine prepričati, da je zastonj tako brezupen biti; slikal mu je roparsko življenje od najlepših strani in z najlepšimi barvami — a bilo mu je vse zaman. Rinaldo je ostal slabovoljen. — Pomalem je tudi Altaverde umolknil in legel na hrbet v travo.

Po nekaterih trenutkih se je približal drug ropar, katerega je družba zvala Nikola. Seboj je imel dva psa, katera so roparji radi jemali seboj, kadar je kateri izmed njih šel na opazovanje ali zasledovanje. Poročal je glavarju o vsem, kar je videl ali med kmečkim ljudstvom slišal. Nato sta Nikola in Altaverde odšla, Rinaldo pa je ostal sam in je psa obdržal pri sebi. Imel je na ta način družbo, ki ga ni nadlegovala s pogovori. Sanjaril je torej naprej in ni opazil, da je postal večer. Skoraj bi bil zaspal.

Nakrat ga vzdramita psa, ki sta nedaleč od polspečega lajala za grmovjem. Rinaldo skoči hitro pokonci, zgrabi za samokres in se previdno približa.

Psa sta bila ustavila starčka, oblečenega skoraj kakor meniha.

Rinaldo vpraša starčka, kaj išče tukaj. Kot ropar in previdni glavar ni nikomur zaupal, kogar ni poznal, ker se je vedno bal, da bi znal biti ta ali oni neznanec preoblečen vohun.

„Star puščavnik sem,“ odgovori starček, „in daleč okrog sem pri ljudeh znan kot oče Donat. Pridem od mesteca tamle spodaj; nakupil sem si nekaj najpotrebnejšega, česar mi dobri ljudje ne prinesejo. Veter mi je ugasnil svetilko, ker sem premalo pazil na potrto šipo, a ker je pot še precej dolga, prosil bi te za ogenj, da si jo zopet prižgem.“

„Ali pa se me ne bojiš?“ vpraša Rinaldo.

„Ne bojim se nikogar,“ dobi v odgovor.

„Kdo pa misliš, da sem?“ vpraša Rinaldo dalje.

„Nesrečen človek si, ali vsaj čutiš se nezadovoljnega. Ako imam prav, tedaj te obžalujem.“

„Ali mi ne moreš povedati, kateri pot si naj izberem, da se izognem glasovitemu roparskemu glavarju Rinaldiniju? Bojim se ga namreč!“ vpraša Rinaldo, da bi skušal puščavnika.

„Kje je ta, ne vem! Ljudje pravijo, da je povsod in nikjer. Toda ni ta grozoviten in neusmiljen, kakor ga nekateri slikajo. Jaz bi ga sam rad poznal, da bi dobil od njega pismeno zagotovilo varnosti za sebe in svojo puščavniško kočo, kjer imam tudi svojo kapelico.“

„Preveč se zanesesh nanj, puščavnik. Svetujem ti, da se ga varuješ!“

„Moj Bog!“ začudi se starček, „čemu bi se naj bal roparskega glavarja? Če mi vzame teh par dni življenja, katere bi imel po božji volji še preživeti, naj se pa zgodi; gotovo bo tedaj tako božja volja. Saj mu ne bodo ti dnevi v korist, ker se mu bodo zapisali v knjigi božje pravičnosti in ga bo Bog zanje o svojem času poklical na odgovor. Če mi požge borno kočo, postavil si bom novo; par dreves in par klinov, povrh pa nekaj skorje, in revno bivališče za očeta Donata bo zopet gotovo. Vzame mi moji dve kozi, dobim od dobrih kmetov, ki me ljubijo in spoštujejo daleč okoli, zopet dve drugi. Denarja ne poznam, pomanjkanja pa tudi ne, ker sem se kot reven puščavnik popolnoma odvadil biti razvajen.“

Rinaldo se je čudil skromnemu puščavniku. Segel je v žep, rekoč:

„Starček, vzemi to mošnjo denarja. Rad bi ti še danes storil kako uslugo in obenem dobro

delo. Ne zametuj mojega darila, kajti vedi, da Rinaldo ne bo od tebe nikdar zahteval, da bi mu moral biti hvaležen. Jaz sem Rinaldo Rinaldini in znal bom uvaževati tvoje želje.“

Starček se celo nič ni začudil, samo pogledal si je moža še natančneje, prosil ga je, naj mu prižge luč, denarja pa ni hotel vzeti s pripombo:

„Denar dela skrbi, povzroča nemir, a jaz kot puščavnik moram in želim brezskrbno, mirno in prosto živeti, da lahko zadoščam edinole zahtevam svojega poklica, katerega sem si prostovoljno izbral. Toda ako hočeš denar obrniti z dobrim namenom, podari ga kakemu ubožcu in verjemi mi, da si ga na ta način podaril tudi meni.“

Po teh besedah je častitljivi oče Donat odkorakal naprej.

Rinaldo je gledal nekaj časa za njim, potem pa se je zavil v plašč in je šel k svojim tovarišem, ki so sedeli okrog ognja in bili videti prav dobre volje. Bili pa niso zbrani vsi. Rinaldo je sedel k ognju in si je vzel nekoliko večerje. Ponujenega vina ni hotel piti.

„Bodi vendar dobre volje!“ prigovarjali so mu tovariši.

„Ne morem!“ je bil kratek odgovor.

„Človek more vse, kar hoče!“ trdili so nekateri.

„Človek ne more vsega, kar hoče!“ ugovarjal je Rinaldo. „Kajti če bi mogel vse, kar

hočem, postal bi takoj pošten človek in ne videli bi me več tukaj.“

„Ne govori tako!“ prosili so nekateri. „Na ta način nam vzameš ves pogum in pomisli, kakšne posledice bi naša družba doživela. Če smo izvržek, imamo vsaj med revnim prebivalstvom še vedno svoje privržence, ki nas sodijo od naše dobre strani in naposled živi vsak človek rad, če ne tako, pa drugače.“

Rinaldo je molčal, vstal in se vlegel pod bližnje drevo, kjer je rahlo zaspal. Ni se brigal, kako dolgo je spal, ko ga je vzbudil hrum prihajajočih tovarišev, katere so doma ostali z veseljem pozdravljali. Prišleci so pripovedovali, da so napadli sluge nekega neapolitanskega princa, ki so na konjih spravljali prtljago in drugo dragoceno blago, ki je bilo namenjeno v Firence; ker so se sluge do skrajnosti branili, morali so jih roparji postreljati. Rinaldo se je pri tem poročilu nehote stresel in slišal ga je z nevoljo. Plen je bil zelo bogat; roparji so si ga med seboj razdelili in kakor po navadi so bili o takih prilikah zelo dobre volje. Pilo se je in jedlo obilnejše, kakor druge dni in naposled se je pelo in kvartalo, ali še celo plesalo. Nekateri izmed vesele družbe so prosili Rinaldinija, naj bo vesel z njimi, kakor je bil že večkrat.

„Danes ne morem!“ odgovoril je Rinaldo kratko. „Ni mi za veselje! Toda pride že še pri-

ložnost, ko bom zopet dobrovoljen z vami. Ali ste že slišali, da je vlada za mojo glavo razpisala nagrado?“

„Slišali smo, slišali!“ oglasilo se je v krogu. „Ali od nas je gotovo nobeden ne bo hotel zaslužiti.“

Rinaldo je svojim ljudem veleval, naj se še kratkočasijo nekaj časa, ako jih je volja, ker je namenjen kmalu dalje odriniti.

„Namenjen sem iti v alboniške gore. Prvič bomo taborili v skriti dolinici za kapelo sv. Jakoba. Takoj potem pa se napotimo v dolino med znanimi štirimi ceriškimi gorami. Tam mislim nekaj izvršiti.“

Vsi so bili veseli in pripravljeni, da se takoj napravijo na pot. Vedeli so, kadar jih Rinaldo vodi, da je takrat ali najbolj prijetno ali pa se takrat dobi največ plena. Ker so vedeli, kam imajo iti, so se kmalu razkropili in po dva ali trije skupaj odkorakali po različnih potih. — Skupaj niso radi boljše varnosti nikoli hodili. Tudi Rinaldo se je napravil na pot. Da bi ga kdo manje spoznal, vrgel je čez ramo kitaro, katero je sploh rad imel pri sebi in v prostih urah rad na njo brenkal. V spremstvu je imel dva tovariša, ki sta ga pa morala kmalu zapustiti. Krenil je na pot, po katerem je bil včeraj odšel stari puščavnik.

Po daljnem korakanju je glavar prispel pod strmo goro, kjer se je vila slaba, malo hojena, strma stezica navzgor. Nekoliko pod gorskim grebenom je bila mala ravnica, v ozadju gosto poraščena. Izmed grmovja se je videla borna koč. Nedaleč od te koč je puščavnik kopal.

Ko se mu Rinaldo približa, vpraša ga starec:

„Kaj te je privedlo k meni? Ali bi rad našel pravi pot skozi življenje?“

Rinaldo vzdihne in odgovori:

„Poiskal sem te, da bi se pri tebi nekoliko odpočil in se okrepčal.“

„Če si zadovoljen z revno slamnato posteljo in nisi izbirljiv v hrani, ti lahko postrežem. Stopi v koč!“

Rinaldo je stopil v nizko koč, kateri je s svojo visoko postavo segal skoraj do stropa. Bila pa je sicer jako snažna. V kotu je stala miza z razpelom, pred katerim je ležalo nekoliko molitvenih knjig; poleg te mize je stala druga nekoliko manjša in k tej je starec velel prišlecu sesti. Sam se je podal v čumnato in prinesel je kruha, surovega masla in sira, Rinaldo pa je bil medtem iz plašča izvlekel veliko steklenico vina, katerega je ponudil starcu.

„Ako ti mojih bornih jedil ne zaničuješ, tudi jaz nočem zaničevati tvoje kapljice,“ nasmeji se starček.

Jedla sta torej in pila, ter se o tem in onem razgovarjala.

„Rad bi vedel,“ začel je Rinaldo, „kaj te je privedlo tako daleč, da si postal puščavnik in živiš v tej samoti.“

„Doma sem iz rimske okolice,“ rekel je oče Donat, „toda sram me je, da sem tam doma; toda sram me ni toliko zaradi moje osebe, kakor zaradi ljudi, ki so nečloveško in nepravično ravnali z menoj.“

„Hvaležen jim bodi!“ ugovarjal mu je Rinaldo, „ljudje so te naredili vsaj srečnega. Jaz sem tudi iz okolice Rima, toda nesrečen sem in sicer največ iz lastne krivde. Če imaš usmiljeno srce, pomiluj me!“

Motilo ju je v nadaljнем razgovarjanju močno trkanje na duri. Rinaldo je tiho vstal in se skril v čumnato, namignivši starčku, naj odpre. V kočo je pridrlo več mož in zahtevalo od puščavnika, naj jim da denarja, kolikor ga ima. Donat jim da mali mošnjiček, rekoč, da so ti novčiči vse njegovo bogastvo. Eden izmed prišlecev pogleda v mošnjiček, a ko vidi malo svotico, katere se res ni splačalo vzeti, vrže jo jezno puščavniku pred noge.

„Ti imaš vino v svoji koči!“ zakriči nad njim. „Tukaj na mizi še stoji! Takoj sem z njim, a prinesi ga še več.“

Ko se puščavnik izgovarja, da nima več vina in tudi ostanek na mizi ni njegov, začnejo ga prišleci suvati in mu ruvati brado, da revež večkrat zaječi.

Nakrat pa se odpro duri in Rinaldo se jezen prikaže. Oči se mu bliskajo in z grmečim glasom zakriči:

„Kaj si upate uganjati, nemarneži!“

„Oh, naš glavar!“ prestrašijo se roparji, kateri so bili vsi od Rinaldinijeve čete in plaho postojе.

Rinaldo pa udari prvega, ki je bil zgrabil starca za brado in mu delal največjo silo, s tako grozovito silo po glavi, da pade kakor snop na tla in nekaj časa kakor omoten obleži. Roparji so predobro poznali glavarjevo železno pest. Nehote so se drugi umaknili in osramočeni odšli.

Starček je bil od prestanega strahu popolnoma potrta; bil je že mislil, da je prišla njegova zadnja ura in da niti zadnje molitve ne bo več imel časa opraviti.

Začuden je zdaj gledal Rinaldinija.

„Tebe bi se bilo še bolj bati, kakor vseh onih!“ čudil se je. „Z golo pestjo si ga podrl, da bi mu bil lahko zmečkal vso glavo, ako bi mu Bog ne dal tako trdih kosti!“

Rinaldo se je nehote nasmejal, rekoč:

„Taka moč še edino vzdrži za silo red in mir med razdivjano tolpo. Celo prav je bilo, da sem bil navzoč. Od zdaj boš imel pred mojimi ljudmi mir, ker se bo pri vseh izvedelo, da sem bil tvoj gost, da sem s teboj prijateljski občeval in kaznoval surovost, ki si jo moral pretrpeti. Tudi ostale bi še bil rad pretepel, pa znal bi si ljudi preveč razdražiti in imel bi od svojega postopanja morda več škode, nego koristi. Odrasli možje niso več otročaji. Ta pa, ki jih je dobil, je še novinec v moji družbi in povrh jih bo še od mojih starejših tovarišev slišal dovolj poštenih. Sicer pa te nočem več mnogo motiti. Odpočij si in pozabi strah. Kdo sem, si itak že spoznal. Če Bog da, bodeva se še enkrat videla. In če Bog da, da se vsi zopet zdravi vrnemo s potovanja, kamor smo se namenili, skrbel bom, da boš dobil za prestani strah pa tudi kot plačilo za svojo gostoljubnost nekaj boljših živil in mogoče tudi par steklenic dobre kapljice. Ljudje pravijo, da krepí staro telo, ako se v zmerni meri uživa! Bog te živil!“

Rinaldo je odšel. Rad bi bil dal starcu svoto denarja, pa iz lastne izkušnje je vedel, da puščavnik noče denarja, glede živil pa je vedel, da se jih ne bo branil.

A minilo je mnogo, mnogo časa — skoraj leto dni, preden je mogel Rinaldo izpolniti svojo obljubo. Čemu jo je tako pozno izpolnil, bomo

povedali v prihodnjem poglavju. Ovirale so ga razne nezgode, a ko se je po dolgih tednih zopet vrnil v svoje prvotno skrivališče, je bilo njegovo prvo delo, da je poslal puščavniku majhen sodček vina, mnogo suhe mesenine in nekaj živih kokošij.

VI.

Hud udarec.

Odhajaje od starega puščavnika je Rinaldo premišljeval, da je starec pravzaprav le srečen v svoji skromnosti in s svojo mirno vestjo. Ko bi njemu bilo dano, da bi mogel tako mirno živeti! A prvič mu to mirovanje, od zjutraj do zvečer in dannadan, ni dano, ker bi mu njegova narava ne pripustila mirovati, drugič je pa zdaj kakor divja zver, ki se mora skrivati pred zasledovalci in se mora enkrat tu in zopet tam prikazati, da preganjalcem nekoliko zmede sled.

Ko je došel k svoji tropi, je ta ravno počivala. Tudi Rinaldo je legel nekoliko in ko je mislil, da so ljudje dovolj izpočiti, šel je z njimi naprej, da bi prejkoprej došel do svojega cilja. Kaj je nameraval, ni navadno nikomur iz svoje družbe prej povedal, kakor v zadnjem trenutku. Na ta način si je bil v svojih podjetjih vedno sam svoj svetovalec. Med potem je še snoval načrte in

dobro premišljeval, kako bo to ali ono ukrenil. Ljudje pa so lahko mirno in dobre volje korakali naprej, so bili brez skrbi in gledati jim je bilo edinole na osebno varnost in na varnost cele trope. Ugibali so seveda vsikdar, kaj bi znal glavar nameravati. Eni so iskali to, drugi ono — prave pa nikdar noben ni zadel. In ker je bil glavar v vseh svojih ukrepih in dejanjih odločen in je imel vse dobro osnovano, šlo mu je vsikdar vse dobro izpod rok. Moštvo je dobilo povelja v zadnjem trenutku, ni imelo časa mnogo ugibati in ker je vsak zase, ali vsaj vsak oddelek zase dobro in prav vedel, kaj ima storiti, bil je uspeh vedno dovoljen. Sploh so pomalem postali roparji svojemu glavarju slepo udani. Samo rekel je in nihče ni dvomil, da bi se to ali ono ne dalo izvršiti. In če bi bil Rinaldo rekel: „Fantje, obkoljeni smo, — uiti ni nobenemu mogoče — branimo se do smrti!“ bi nobenemu ne prišlo na um, da bi se bil skušal sam za svojo osebo rešiti.

Ker se je začel večer že močno bližati, izbral si je Rinaldo primerno prenočišče. Okrog in okrog je postavil straže, ki bi se bile imele po noči vrstiti tako, da bi bile ene straže čuvale le pol noči, a potem bi šle počivat in bi jih nadomestile druge. Glede straž je bil Rinaldo skrajno natančen in še celo za svojo osebo ni poznal izjeme. Kakor vsak drug je tudi on stal na straži, kadar je prišla vrsta nanj.

To noč je lahko šel spat. Kako dolgo je spal, ni vedel, ko ga prebudi glasen vik:

„Obkoljeni smo! Vojaštvo prihaja od vseh strani!“

Po bliskovo je bil pokonci. Zbral je brž svoje ljudi in ko jih je pregledal, je videl, da mu dva manjkata.

„Kje sta Tone in Gašper?“

„Ker smo slišali v daljavi nek poseben šum, smo šli gledat,“ oglasi se eden izmed držbe. „Tone in Gašper sta bila premalo previdna in vojaštvo ju je ujelo. Mi smo se komaj še rešili. Vojaštvo bi bilo že tukaj, pa je bržčas previdno, ker ve, da nas je lepo število in smo do zobov oboroženi.“

Rinaldo se je molče naslonil ob drevo in nato je začel izpraševati svoje ljudi; hotel je natančno vedeti, kakšno vojaštvo jih je obkolilo, koliko mož zna šteti, kdo ga vodi in kako je oboroženo.

„Mi bomo napadli! Pripravite se na napad! Dalje ko čakamo, slabše je za nas. Gledati moramo, da vojake presenetimo in prederemo na eni ali drugi strani njihovo vrsto. Napad bomo izvršili skupno in kadar smo prodrli nasprotnikovo vrsto, reklo se bo razkropiti. Skupno ne smemo bežati, ampak vsak mora gledati, da reši sam sebe. Kje imamo svoje domovanje, itak

veste. Tam se bomo zopet zbrali — ako pa katerega ne bo več, vedeli bomo, kaka usoda ga je zadela. Usoda roparja je že taka! Mogoče se tudi jaz ne vrnem. Sila je danes velika in povrh nimamo ugodnega kraja.“

Previdno in počasi se je začel premikati naprej. Gosta šuma jim je dolgo časa dobro služila. Poslal je par tovarišev naprej, da si ogledajo kraj.

Ko se čez nekaj časa vrnejo, prinese eden izmed njih pismo, ki ga je bil našel viseti na nekem v zemljo zapičenem drogu. Rinaldo odpre pismo in ga prečita. Tudi tovarišem pove njegovo vsebino.

„Vojaški stotnik, ki zapoveduje vojakom, piše pravzaprav vam, tovariši, in ne meni. Pravi pa, da bi se mu udali, ker dobite na ta način prostost in vsak izmed vas še povrh darilo v denarju. Zahteva edinole, da mene izročite. Vojaki hočejo edinole mene ujeti. Kaj hočete storiti?“

„Mi te ne izdamo!“ oglase se roparji. „Tebi ostanemo zvesti in s teboj se bomo rešili ali pa umrli.“

„Tedaj pa krepko naprej!“ zapove Rinaldo in se požene v tek, tovariši pa kakor burja za njim. Prve vojaške straže so bile tako presenečene, da so ali pobegnile, ali pa popadale, predno so mogle rabiti orožje. Toda ni šlo celi pot tako

gladko. Vojaštvo, katerega je bilo veliko število, se je zbralo in je z orožjem v roki, s sabljami, streli in bodali sprejelo roparje. Začel se je hud boj in čeprav je Rinaldo naredil med vojaki veliko zmešnjavo, prodreti vendar ni mogel tako naglo, kakor si je bil prej mislil. Posebno njemu so šli hudo do živega, ker bi si bil vsakdo rad prislužil visoko nagrado.

Rinaldinijevi tovariši so začeli pomalem padati. Bilo jih je vedno manj. Glavar je spoznal, da jih ne more rešiti in da gre tu vsakemu za svojo osebo. Zbral je nekaj najpogumnejših okrog sebe, začel je mahati kakor lev, da so se vojaki nehote začeli umikati divjemu borilcu. S peščico svojih zvestih se mu je posrečilo prodreti skozi vojaške vrste. Vojaki so jih še dalje zasledovali, toda roparji so se razkropili in pobegnili na vse strani. Brzonogi Rinaldo je kmalu izginil; par krogelj mu je sicer zažvižgalo okrog ušes in mu prestrelilo plašč, pa k sreči ga zadela nobena ni.

Bežal je še nekaj časa, dokler ga niso jele moči zapuščati. Kakor plah zajec se je zalezal v gosto grmovje, da bi se nekoliko odpočil in potem nadaljeval beg, dokler bi ne bil v popolni varnosti.

Samo malo časa je počival, potem pa se je napotil dalje. Bil je lačen in žejen. Žejo si je kmalu pogasil pri bistrem studencu, toda lakota ga je začela mučiti huje in huje.

Čez nekaj ur je naletel na kmeta, ki je nesel poln jerbas. Rinaldo ga je vprašal, kaj da nese v košu.

„Raznovrstne reči!“ rekel je kmet. „V bližnje mesto nesem na trg, da spečam kakšen novčič.“

„Če imaš kaj za usta, rad ti odkupim.“

Kmet je imel nekaj mesa, a za svoj želodec je bil vzel seboj tudi kruha. Tudi tega je prodal Rinaldiniju, ki mu je dobro plačal.

„Kaj veš novega?“ vprašal je Rinaldo.

„Veselo novico vem!“ nasmejal se je kmet. „Ravnokar sem srečal vojake. Pripovedovali so, da so bili zajeli Rinaldinija z vso njegovo tropo. Njega samega in še nekaj tovarišev so polovili, druge pa so do zadnjega pobili.“

„To me pa res veseli!“ rekel je Rinaldo.

„Mene tudi,“ pritrdil je kmet. „Zdaj bomo vsaj imeli mir pred temi ničvredneži.“

Šla sta narazen.

Rinaldiniju je bilo popolnoma prav, da je bilo med ljudstvom govorjenje, da so Rinaldinija vojaki ujeli in njegove tovariše tudi, ali pa jih pobili. Na ta način se je lahko prostejše gibal. Šel je naprej v gorovje in iskal si je varnega zavetja. Da bi se zdaj domu vrnil, mu ni prišlo na pamet. Tovarišev ni imel in kolikor jih je pobegnilo, bogve kod so se razkropili. Pomalem je

hotel izvedeti, katere tovariše so mu vojaki ujeli in bil je odločen vse storiti, vse skusiti, da bi tega ali onega mogel rešiti. Zadnji boj je bil zanj hud udarec. Res dobi kmalu novih moči, toda te je treba zopet brzdati in jih zopet iz začetka vaditi nekega posebnega, čeprav roparskega reda.

Po večurnem potovanju dospe Rinaldo do stare razvaline, ki je bila skrita med visokim drevjem. Pazno se ji približa in jo začne ogledovati. Ako bi le en prostor v nji bil za rabo, takoj bi si ga osvojil. Razvalina je bila popolnoma zapuščena. Po daljšem iskanju je našel v ozadju skrit prostor, ki ga je lahko dobro varoval vsakega neugodnega vremena. Toda za tokrat se je odločil, da hoče na prostem počivati in si okolico dobro ogledati.

Po cele dneve je pohajal po okolici, seveda s potrebno previdnostjo, ker še ni bil varen pred vojaki. Sprijaznil se je z nekaterimi pastirji, od katerih je dobival za denar potrebnega živeža. Od njih je pa tudi lahko poizvedel to in ono, posebno pa zadeve ujetih tovarišev.

Pomalem si je že upal v vas in ko si je preskrbel potrebno obleko, hodil je preoblečen kot kmet v bližnje mesto.

Čeprav pa je pridno poizvedoval po tovariših, ki so srečno pobegnili, vendar je minilo četrto leto, preden se je sešel s prvim. Takoj se je čutil bolj

podjetnega in pomalem je našel vse tovariše, ki so bili ostali pri življenju in niso bili ujeti. Bilo jih je zelo malo. Z njihovo pomočjo je razvalino preiskal še natančneje in posrečilo se mu je najti dovolj obsežen, skrit podzemeljski hodnik, za katerega gotovo živa duša ni vedela. Najdba je bila za Rinaldinja velikega pomena in že je premišljeval, ali bi se morda tukaj zopet ne naselil in si ustvaril nov dom.

Začel je zopet zbirati tovariše in čeprav je bilo ljudstvo uverjeno, da je Rinaldo mrtev, se je začelo vendar čuditi, ko so se začeli polagoma pripovedovati novi čini neznanega roparskega glavarja, ki je ravnal skoraj popolnoma v Rinaldinijevem duhu. Jemal je edino bogatim, ubogim pa je dajal, kjer in kolikor je bilo treba.

Naposled se je vendar začelo med ljudstvom govoriti, da Rinaldini bržčas ni padel in še živi. Vojaštvo se je zopet začelo potikati po gozdih in Rinaldini se ni nič kaj čutil varnega. Razvalina mu je bila res dobro skrivališče, a drugih zavetišč ni bilo.

Ker se je zasledovanje jelo vršiti z neutrudljivo marljivostjo, sklenil je Rinaldini storiti nekaj posebnega in se potem umakniti v svoje gore, kjer je bilo življenje zanj ugodnejše in varnejše.

Nekega popoldne se je v svojo kmečko obleko preoblečen podal v mesto in je rekel

svojim tovarišem, naj pridejo čez nekoliko časa enako preoblečeni za njim. Povedal jim je, kje ga bodo našli.

Drugo jutro je bilo letanja po mestu in govorjenja. Kjer sta se srečala dva človeka ali je stala gruča ljudi, povsod so se pogovarjali o enem in istem.

Kaj pa je bilo novega?

Vsi ujeti roparji so bili po noči ušli. Omrežje so prepilili in se po vrveh spustili na tla. Kako so prišli do orodja, ni nihče vedel.

Rinaldo pa je vedel, ker jim ga je bil sam zmetal skozi okno. Še tisto noč je odpotoval, da izpolni tudi puščavniku Donatu dano obljubo.

VII.

Prva ljubezen glasovitega roparja.

Rinaldinijeva prikupljiva zunanost je, kakor smo že povedali, vnela marsikatero žensko srce, a on sam je vedno ostal hladen in čeprav je živel med samimi izvržki človeške družbe, vendar je ostal neomadeževan in ni se ga prijela zavrženost njegove okolice? Kako pa je ostal tak? Ker je ljubil — brezupno ljubil in ta brezupna ljubezen ga je varovala, da se ni pogreznil v blatu ne-

sramnega življenja, kakor se je to zgodilo z marsikaterim izmed njegovih tovarišev.

Kakor smo že enkrat omenili, je Rinaldo imel navado, da se je na razne načine spreoblekel in šel potem med ljudstvo, kjer se je po svoje zabaval. Nekoč se je preoblekel v lovca in šel med ljudstvo, ki je po božji službi obhajalo vesel in velik praznik. Takrat še ni bil dolgo časa glavar. Stopil je med plesalce in plesal ž njimi.

Mlad in lep lovec je vlekel pozornost vseh navzočih na sebe in marsikateri mladenič, ki je bil dozdej edinec pri svoji ljubi, moral je danes gledati, kako so se dekleta, med katerimi je bilo tudi njegovo, prerivala naprej, samo da bi videla lepega tujca in plesala ž njim.

Dolgo časa je že plesal Rinaldo in se ni brigal za mrke in jezne poglede ljubosumnih mladeničev, dokler ni zagledal lepega, bledega dekleta, ki je sedelo v kotu poleg sivega starca. Starec je bil oče bledega dekleta in je imel malo posestvo, ki pa je bilo tako zadolženo, da je komaj živel s svojo edino hčerko.

V svojih mladih letih je bil v razuzdani družbi zapravil mnogo denarja, živel skrajno razuzdano in ni dal pri ženskem spolu mnogo na poštenje. Pohotnež bi bil prodal celo svojo lastno hčer, ako bi se bil našel kupec.

In našel se je v osebi bogatega grajščaka, ki je obljubljal zadolžencu pomoč in rešitev iz

dolgov, ako mu prepusti hčer. Za tako ceno je bil nesramnež takoj pripravljen izdati svojo hčerko, ki nič ni vedela o naklepih in načrtih brezvestnega očeta in grajščaka.

Ker pa je brezvestni oče dobro vedel, da se hčerka ne bode dala zlepa prodati, nasvetoval je baronu Roverecu, naj si skuša sam dekle pridobiti, naj ji hlini ljubezen in gleda, da se bode tudi dekle zaljubilo vanj. Še le potem, ako bi ta naklep izpodletel, bil je oče pripravljen rabiti zvijačo in pustiti, da bi bil baron odpeljal dekle s silo na svoj grad. Današnji dan je bil določen, da zna baron skusiti svojo srečo. Ničvredneža sta se bila dogovorila, da pride starec s svojo hčerko Avrelijo na plesišče, a se bode od druge družbe odstranil tako, da bode lahko baron brezskrbno za tuja ušesa skusil srečo pri Avreliji; baron je sklenil, da hoče danes edino ž njo plesati, ji dati na ta način prednost pred drugimi dekleti in jo tako omamiti in jo narediti sebi naklonjeno.

Toda neko naključje, ki igra mnogokrat važno vlogo v človeškem življenju, je zadržalo barona od plesa, čeprav je že koprnel in komaj čakal, da bi skusil srečo.

Ura je minila za uro, a vedno še ni bilo barona od nobene strani; oče je postajal nevoljen in je komaj zadržaval Avrelijo, ker se

je ta že dolgočasila in ni vedela, čemu bi naj posedala v hrupni družbi. Naj bi šla plesat? Toda s kom? Vsak plesalec je imel svojo plesalko s seboj, le edini lovec je plesal zdaj s to, zdaj z ono.

Avreliji se je dopadal brhki mladenič v lovski opravi in premnogokrat je pogledala nanj in si mislila, kako bi bilo prijetno ž njim plesati. Toda njene želje se videzno niso hotele izpolniti.

Rinaldo je namreč ni videl in je plesal z drugimi dekleti naprej. Sredi plesa pa zapazi osamelo blede dekle. Brž pelje svojo dosedanje plesalko na svoj prostor, se ji uljudno zahvali in pokloni, potem pa stopi pred Avrelijo in jo prosi na ples.

Že ji je hotel oče zabraniti. V zadnjem trenutku pa se je premislil in je bil zadovoljen, da je šla Avrelija plesat; na ta način jo je namreč lažje zadržaval in če bode prišel baron, bode že sam odrinil nadležnega plesalca in ga odslovil.

Rinaldo je bil ves srečen in je bil že v prihodnjih trenutkih zaljubljen v lepo dekle. Plesal je lahko, kakor bi ne imel tal pod nogami. — In ko je lepo Avrelijo stisnil k prsim, ko so se mu usta skoraj dotikala belega in gladkega čela, ko se je njegov pogled velikokrat izgubil v njenih krasnih očeh, da je pozabil vse okrog in bil

uverjen, da ga tudi dekle ljubi, prisegel je tisočkrat, da hoče svoj nečastni stan zapustiti, pošten človek postati, Avrelijo poročiti in¹ž njo srečno živeti.

Avrelija seveda ni vedela, da je lepi lovec roparski glavar Rinaldo Rinaldini in je bila tudi vsa srečna, ko ji je lovec razodel svojo ljubezen; razodela se mu je z vso odkritostjo nedolžnega dekliškega srca in privolila, da postane njegova žena. Čeprav ni vedela nič o hudobnih naklepih, ki sta jih kovala oče in baron, vendar je izvoljencu odsvetovala, naj še ne stopi pred njenega očeta in naj še nekoliko potrpi. Obljubila mu je, da mu bode dala vsak dan priložnost sniti se pri kapelici starega puščavnika Donata; tega je smela vsak dan obiskati in mu vedno kaj malega nesti.

VIII.

Izdajstvo in zvestoba.

Oče je začel med plesom z nevoljo gledati svojo hčerko, ker je dobro videl, da je preveč prijazna z lepim lovcom; jel je postati nemiren in ni Avreliji več dovolil plesati z Rinaldom. Zdelo se mu je bolje, ako odide s hčerko domu in ne počaka barona, kakor pa če še ostane na plesišču in se mu hčerka zaljubi v lepega ple-

salca. Priznati je moral, da je lovec v resnici lep človek, ki je lahko nevaren vsakemu dekliškemu srcu. Da bi se pa dekle zaljubilo vanj — tega ni smel pripustiti, ker bi mu bil ta slučaj zmotil vse dobro premišljene račune z baronom.

Toda njegova previdnost je bila veliko prepozna. Prezgodaj se je veselil, ko je mislil, da je zgodaj dovolj odšel domu in je znanje Avrelije z lepim tujcem ostalo brezpomembno, brez vsakih srčnih posledic. Oba ljubimca sta se od onega dne, ko sta se prvič videla in spoznala, vsak dan sešla pri kapelici starega puščavnika, kjer sta si dan na dan prisegala večno in zvesto ljubezen in jo potrdila z marsikaterim poljubom.

Rinaldo je začel zdaj svoj denar, katerega je imel na raznih krajih skritega in svoje dragocenosti zbirati; baron pa je dan na dan nadlegoval lepo Avrelijo s svojo ljubeznijo, o kateri pa ona ni hotela nič slišati. Naposled ji je celo ponudil, da jo hoče vzeti za ženo in čeprav je zdaj še revno kmečko dekle, postane lahko vendar le bogata plemenitnica, bogata baronica. Toda tudi o tem ni hotela Avrelija nič slišati. Mislila si je, da živi rajši s svojim ljubljnim Jakobom, pod katerim imenom se ji je bil Rinaldo predstavil, v ubožnih pa srečnih in zadovoljnih razmerah, nego kot bogata baronica na strani neljubljenega moža.

Nepričakovani odpor je jezil barona in mu še bolj netil strast. Naposled je tudi dekletovemu

očetu rekel, da mu da denar in mu poplača vse dolgove, ako pregovori svojo hčerko, da ga vzame za moža. Obljubljaj mu je brezskrbno bodočnost in ovrigel vse prvotne slabe namene.

Avrelijin oče ni skoraj verjel svojim ušesom, ko je slišal baronove ponudbe in zdelo se mu je, da sanja. Ko pa je baron zopet in zopet ponovil svoje obljube in na svojo častno besedo prisegel, da ima resnico, obljubil mu je oče, da hoče vse storiti in dekle pregovoriti, da bode storilo baronu po volji. Rekel je:

„Dam vam častno besedo, gospod baron, da mora moja hči postati vaša in če jo moram tudi s svojimi lastnimi rokami za lase vleči pred oltar!“

Toda čeprav je oče od tega dne ravnal s svojo hčerko skrajno surovo, jo pretepal in za lase vlačil po sobi — Avrelija se ni dala pregovoriti in je zatrjevala očetu, da rajši umrje, kakor pa da postane baronova žena. Da bi jo vendar omehčal, zaprl jo je oče v tesno, temno in mokrotno čumnato, kjer ji ni dal družega kakor kruh in vodo in jo imel zaprto kakor jetnico. Solnčni žarek ni nikdar posijal ubogi Avreliji v temno ječo.

Najhujše je bilo Avreliji, ker ni mogla več k puščavnikovi kapelici in ni mogla ljubljencu naznaniti, kako se ji godi in čemu jo on zastonj

pričakuje. Oče pa si ni vedel več pomagati. Mislil je in mislil, kako bi si naredil hčerko naklonjeno baronovim nameram. Naposled si je izmislil nekaj sramotnega. Svetoval je baronu, naj si vzame deklico s silo in jo omami. Baron je tudi storil tako.

Ko se je Avrelija zavedla in spoznala, kako se je ž njo ravnalo, spoznala je tudi, da ni več vredna ljubimčeve ljubezni. Oproščena je bila sicer temne ječe, a k puščavnikovi kapelici ni hotela več hoditi, ker jo je bilo sram pred nekdanjim ljubimcem.

Kolikor pa se je prej branila zveze z baronom, zdaj si jo je želela, ker je bila uverjena, da le na ta način more prikriti svojo sramoto pred radovednim in hudobnim svetom. Vedela je, da si na ta način izpodkoplje svojo srečo in zadovoljnost za celo življenje, a ni si vedela drugače pomagati.

IX.

Ciganska deklica.

Med dogodki prejšnjega poglavja je Rinaldo, ali Jakob po svojem krstnem imenu, kakor ga je tudi Avrelija poznala, pridno zbiral svoje denarje in dragocenosti in se pripravljaj, da pobegne z

izvoljenko v drugo deželo. Tam je hotel živeti z njo v srečnem zakonu in ji prikrivati, kako življenje je živel dozdej, kako ime je imel dozdej. Potreboval pa je za priprave k begu več časa, ker je bil kot ropar prehodil že velik del Italije. Da bi ga pa Avrelija zastonj ne čakala, rekel je puščavniku, naj izporoči dekletu, da mora iti po opravkih na daljno pot in se torej dalje časa ne bode oglasil pri kapelici. Vsaj nekaj tednov naj še Avrelija potrpi, ker se tiče srečne prihodnjosti obeh.

Rinaldo je imel že vse pripravljeno za beg in na perotih vroče ljubezni je hitel k puščavnikovi kapelici; kdo pa popiše njegovo presenečenje, ko ne najde deklice tam in mu puščavnik pove žalostno novico, da se ravno danes vrši poroka njegove ljubljenske Avrelije z baronom Roverecom.

Rinaldu se je dozdevalo, da mora zblazneti vsled prehudih srčnih bolečin; mislil je namreč, da ga je Avrelija grdo varala in se le nesramno igrala z njim. To mnenje se je tem bolj utrdilo pri njem, ker ni Avrelija storila nič, da bi ga prepričala, kako sodi on krivo o njej. Če sta jo oče in baron prisilila v zakon med njegovo odsotnostjo in morda kaj lagala o njem, čemu mu ona vsaj kakih vrstic ne piše in mu razloži, čemu je tako ravnala ali morala ravnati. Še celo ubogi puščavnik, kateremu je bila velika dobrotnica in mu nosila

hrane dan na dan, ni vedel nič povedati in je tudi opravičiti ni mogel, ker je po njegovi izjavi že več tednov ni bilo pri njem. Na ta način ni mogel ž njo govoriti in kar je vedel o njeni poroki z baronom Roverecom, izvedel je od drugih ljudi.

Domnevna nezvestoba Avrelije je glasovitega roparskega glavarja popolnoma izpremenila: začel si je očitati, da je nezvestoba še vedno vroče ljubljene Avrelije nekaka kazen za lastno njegovo nezvestobo napram svoji četi, katero je bil nameraval zapustiti. Očital si je, da je grdo ravnal proti svojim ljudem in da mora svojo začasno nezvestobo zdaj popraviti. Oklenil se je torej svoje čete še tesnejše.

Od tega časa naprej je plenil in ropal, kjer se je le dalo, a jemal je samo bogatinom, plemenitnikom in visokorodnim gospodom; bil je zelo previden in tako se je večkrat prigodilo, da je na eni strani oplenil in skoraj do srajce slekel mogočne kneze, grofe, bankirje ali prelate, ki so bili povrh še veseli, da so sploh ostali pri življenju, na drugi strani pa je že v prihodnji uri delil med reveže cele pesti novcev in marsikateremu zaljubljenemu paru pomagal z lepo doto iz zadrege. Na ta način je imel med revnim ljudstvom, katerega v Italiji ni malo, vedno varno in trdno zaslombo.

Včasi skrajno krvoločen in divji je bil zopet včasi zelo krotek in dobrodušen. V svoji dobro-

dušnosti je nekoč rešil ubogo dekle, ki je bilo sicer krščeno, a so ga v zgodnji mladosti uropali cigani; v srcu je ostala kristjanka, toda družba jo je silila, da je morala ž njo krasti in ropati in se tudi drugih hudobij udeleževati.

Kmalu potem, ko se je bila Avrelija omožila z baronom, pripetilo se je, da je Rinaldo naletel na imenovano cigansko družbo. Bil je oblečen kakor plemenitnik in cigani so bili takoj prepričani, da imajo bogatega gospoda pred seboj, katerega bi bilo dobro nekoliko olajšati za novce. Brž pokličejo torej Rozalijo, ki je bilo najlepše dekle v celem krdelu, naj prerokuje gospodu z dlani.

Rozalija je pristopila in začela prerokovati mlademu možu, ki se je začel ž njo razgovarjati. Ker se ji je mladi mož po svojem razgovoru dopadel, bil prikupljiv in je imel nekaj zaupljivega na sebi, jela mu je razkrivati, kako nesrečno se čuti med cigansko družbo. Pripovedovala mu je, kako uganja družba razna hudodelstva, kakor rope in umore.

Deklica se je Rinaldiju usmilila in kupil jo je od ciganske družbe za precej visoko svoto; vzel jo je s seboj kot svojo služabnico.

Komaj sta bila nekaj korakov odstranjena od ciganske družbe, že začne Rinaldo pripovedovati deklici, kdo je in s čim se ukvarja. Dekle

se je silno prestrašilo in je iznenadeno obstalo. Rinaldo pa seže v žep, ji da dvajset cekinov za pot in ji reče:

„To svoto ti dam za pot in ti objednem dam tudi popolno prostost. Pojdi med poštene ljudi, pusti dosedanje zanikerno življenje in živi naprej pošteno!“

Te besede so Rozalijo tako presenetile, velikodušnost roparskega glavarja jo je tako očarala, da je dala tiste zlatnike nazaj in prosila glavarja, naj sme ostati pri njem. Prisegla mu je zvestobo in pokorščino.

Rozalija je držala svojo prisego do smrti in je bila v mnogih dobrih lastnostih skoraj podobna Rinaldiniju.

Od tega časa je bila deklica zaupna oseba glasovitemu glavarju in čeprav je bila še mlada, vendar je on edino njej tožil, ako je kje naletel na nehvaležnost, nezvestobo ali celo izdajstvo svojih ljudi. Njej se je tudi pritožil o nezvestobi svoje nekdanje ljubice Avrelije. Čeprav pa je Rozalija že sama ljubila brhkega glavarja in mu bila popolnoma udana, vendar kaže njeno dobro srce, ker ni bila celo nič ljubosumna in je skušala tolažiti ljubljenega moža. Ona je bila, ki je prva sprožila misel, da so morda njemu neznane razmere prisilile Avrelijo in je prisiljena vzela barona za moža. Ona je prigovarjala glavarju,

naj natančneje poizveduje o razmerah, ki so Avrelijo prisilile v zakon; ona je tudi bila, ki si je preoblečena v dečka znala pridobiti vstop k sedanji baronici in nekdanji preprosti deklici. Pri-povedovala ji je, kako je bil Rinaldo začetkoma obupan in kako misli o Avrelijini zvestobi. Avrelija si ni mogla drugače, kakor da je po Rozaliji poročala svojemu nekdanjemu ljubimcu, kako se je ž njo ravnalo in kako je bila prisiljena vzeti barona. Nadalje mu je še poročala, kako grdo in nečuveno baron ravna ž njo in kako si želi — ker ne more več z Rinaldinijem iti z roko v roki skozi življenje — da bi mogla od zdaj naprej živeti v kakem samostanu.

Vse svoje nadloge je povedala Avrelija Rozaliji, a ji je tudi dala obširno pismo, v katerem je vse povedano zapisala. Pismo je Rozalija prinesla glavarju in čeprav je spoznala, da Avrelija še vedno ljubi Rinaldinja, ni niti besedice zatajila.

Kdo bi ne občudoval blagodušnosti nekdanje ciganske deklice!

X.

Spopad.

Oglejmo si nekoliko delovanje glasovitega roparskega glavarja, da spoznamo njegovo hladnokrvnost in njegov pogum v velikih nevarnostih in opasnih trenutkih.

Nekega dne se mu približa eden izmed njegovih roparjev in mu pove, da je hodil med ljudmi v bližnjem mestecu, kjer je vlovil na lastna ušesa važno novico, ki bi znala imeti pomen za roparsko družbo. Alfonzo, kakor so ga zvali po krstnem imenu, začne pripovedovati:

„Bil sem spodaj v mestecu Koreju, kjer sem stopil v krčmo, da bi morebiti od gostov izvedel kako novico. Toda tokrat sem že mislil, da sem prišel zastonj in sem hotel oditi. Nakrat pa stopi pri durih notri majhen in tanek možicelj, ki se urnih korakov kakor kakšen rokohitrec približa mizi, kjer so sedeli najodličnejši možje. Smeje so ga sprejeli v svojo sredino in ga vprašali, kaj ve novega. Bil je mestni tajnik, občinski pisar. Delal se je zelo važnega in govoril je nekaj o uradnih tajnostih, zmigaval z rameni in krilil z rokama. Naposled so ga vendar pripravili, da je izdal svojo uradno tajnost. Jutri se bode namreč pomikal skozi mesto Korej velik voz poln orožja, katerega bode spremljalo šest vojakov. Brž potem je vedel pisar še drugo novico, da se namreč v bližini klati velika roparska družba pod glavarjem Rinaldinijem. Ti, glavar, si mu bil pravi satan, kakor te je opisoval pri mizi in tudi mi mu nismo bili nič manj kot sami vragovi. Naposled pa so si brili burke z nami in sicer na način, da bi bil najraši pisarju in še nekaterim najbolj glasnim zavil vrat. Glavar, ako bi bil jaz v tvoji

koži, hotel bi jim nekoliko posvetiti in sicer na prav pošten način.“

„Ne razburi se, Alfonzo!“ tolažil ga je Rinaldo. „Najprej se ti zahvalim za obe novice — vse drugo pa se bode na vsak način samo ob sebi našlo.“

Ko so zvečer sedeli roparji okrog velikega ognja in si pripravljali večerjo, sedel je glavar molče poleg njih in bil nekaj časa zelo zamišljen. Nakrat pa se je začel glasno smejati, da so ga roparji začudeni gledali.

„Čudite se, čemu se smejim?“ začne Rinaldo. „Smejim se, ker mi je prišla dobra misel. Alfonzo, danes si se jezil nad oholimi meščani, a dobil bodeš zadoščenje, da se bode vsi smejali in zabavali. Hočem vam povedati, dragi moji, kakšne načrte sem si skoval.“

Roparji se vsedejo tesnejše k glavarju in radovedni pričakujejo, kaj jim bode povedal.

Rinaldo začne zopet:

„Ali še imate svoje stare obleke?“

Roparji odgovore, da jih nimajo.

„Oh, škoda!“ meni Rinaldo, a hitro pristavi: „Šest starih, močno obrabljenih oblek mi morate na vsak način kje dobiti. Ali bode mogoče?“

„Bodemo jih dobili! Na kmete gremo!“ odgovorijo roparji in takoj se določita dva, ki imata izvršiti ta opravke.

„In vaši stari samokresi že gotovo niso mnogo vredni?“ vpraša glavar dalje.

„Ako bi dobili nove, bi ne bilo škoda!“ nasmeji se eden izmed roparjev.

„Torej dobro! Slušajte zdaj, kaj vam povem! Razložil vam bodem svoj načrt.“ Rinaldo pripoveduje svojim tovarišem drzen načrt, ki se je mogel roditi le v njegovi glavi. Ko je bil s pripovedovanjem gotov, začela se je vsa roparska družba glasno smejati.

„Kako pa vi sodite o mojem načrtu?“ vpraša Rinaldo po dovršenem pripovedovanju svoje tovariše.

„Imeniten je, izvrsten je!“ pritrdijo mu vsi kakor enoglasno. „Za nas bode najimenitnejša zabava, za naše nasprotnike pa največje zasmehovanje.“

Drugo jutro zasede glavar svojega konja in se poda v spremstvu samo enega svojih tovarišev v dolino na ogled. Jezdila sta proti veliki cesti, ki je držala v mestece Korej. Ko sta bila na cesti, sta že takoj videla mestece v mali daljavi pred seboj.

„Glavar, ali pa ne bode naše početje nekoliko preveč drzno? Le glej, mesto je celo v bližini in — —“

„Misliš? Predno morejo priti meščani na pomoč, smo mi že gotovi. Ogledala si bodeva

nekoliko svet, da se potem lažje krečemo!“ reče Rinaldo in jezdi dalje. „Sploh pa se tukaj zavija cesta skozi gozdič in potem je še majhen grič, ki nas bode celo popolnoma zakrival pri našem opravku.

Ko sta si Rinaldo in njegov tovariš dobro ogledala svet in bila poučena, kje bi se najložje dal izvršiti načrt, o katerem bomo kmalu slišali, podala sta se nazaj v šotorišče. Ravno sta se bila tudi vrnila izposlana tovariša z veliko culo, v kateri je bilo šest starih, močno porabljenih oblek. —

Bilo je že pozno ponoči, ko se napoti Rinaldo s svojimi ljudmi na določeno mesto. Bil je izvanredno dobre volje in tudi ljudje so bili veseli. Staro obleko so imeli s seboj. Bilo je okoli polnoči, ko so dospeli do gozdiča, katerega sta si bila glavar in njegov tovariš zjutraj ogledala. Četa se je oddaljila od ceste v grmovje, za katero se je skrila pred radovednimi očmi, ki bi jih znale pri jutranjem svitu zapaziti. Ena straža je bedela, ostali pa so legli po tleh, kakor je pač ravno kateremu najbolje sodilo, zavili se v plašče in zaspali.

Zjutraj je Rinaldo poučil svoje ljudi, kako imajo ravnati; enega pa je brž poslal naprej, da naj opazuje, kdaj bode prišel voz z vojaki in orožjem.

Oglednik se kmalu vrne s poročilom, da se voz z orožjem že bliža in da ga spremlja šest vojakov.

„Zdaj pa hitro vsak na svoje mesto!“ zapove Rinaldo.

Roparji hite vsak do roba gozda in se tesno skrijejo za drevesa.

„Dobro pazite na moje znamenje!“ opominja jih še Rinaldo in odjezdi po cesti nekoliko nazaj.

Medtem se približa voz z orožjem; vojakov je bilo šest, a so zdaj sedeli, ali bolje rečeno čepeli na vozu, le voznik je korakal poleg voza. Rinaldo se vozu od daleč prav počasi približa. — Ko pride do mesta, kjer so prežali njegovi ljudje, zadrži konja, da je bilo videti, kakor bi se konj splašil in se bal voza.

„Postojte nekoliko ali pa zapeljite vsaj na stran, ker vidite, da imam plahega konja. Lahko se mi zgodi nesreča in pridem med vaše konje!“ reče Rinaldo vozniku.

Ta zapelje voz celo na rob ceste, kjer postoji. V istem trenutku pa zajezi Rinaldo celo pred voznikove konje, da se splašijo, potegnejo na stran in prevržejo voz v obcestni jarek, ki pa je tokrat bil suh. Istočasno se zasliši kratek žvižg in izza dreves skočijo roparji in se zakade na vojake, ki so se kotalili po jarku in se niso mogli

braniti. Tudi konje in voznika pograbiijo in v najkrajšem času so ležali vojaki in voznik zvezani na tleh. Vse se je vršilo tako naglo in tiho, da izmed napadenih nobeden ni vedel, kako se je zgodilo.

Rinaldo stopi zdaj s konja in reče:

„Možje vojaki — v moji oblasti ste in kateri bi hotel kričati ali klicati na pomoč, dobi kroglo v glavo. Sicer pa hočem vam varovati življenje, ker potrebujem samo blago, katero vozite. Bodite torej lepo mirni in ubogajte, kar vam vелеvam in nič se vam ne bode zgodilo. Upam, da me razumete!“

Roparji so stali pred začudenimi vojaki in vsak je držal v roki napet samokres. Nobeden vojak si ni upal niti ust odpreti.

„Naložite blago na naše živali in spravite vse skupaj na pravo mesto!“ zapove Rinaldo kratko.

Kmalu je bil voz prazen orožja, kolikor se ga ni razsulo po tleh, samo žal se je zdelo roparjem, da niso imeli dovolj živali, katerim bi bili plen naložili, ker je skoraj polovica ostala na vozu.

„Le pomirite se!“ tolašil jih je Rinaldo. — „Orožja imamo za prvo silo več kakor dovolj. Toda zdaj mi spravite voz na cesto!“ Rinaldo se začne smejati.

Po malem naporu je stal voz na cesti.

„Zdaj pride glavni opravek!“ nasmeji se Rinaldo glasno. „Slecite vojake!“

Zadnje povelje je oživilo vojake, branili so se in se niso pustili radovoljno sleči. Posebno eden izmed njih se je branil z vsemi močmi.

„Ako se takoj ne pokoriš, dobiš za spomin nekaj prav občutljivega!“ zagrozi mu Rinaldo in pomeri nanj s samokresom.

„Ustrelite me! Rajši vidim, da sem mrtev, nego se dam sleči!“ začne vojak kričati.

To je ugajalo tudi drugim vojakom in po malem so se začeli upirati in godrnjati vsi vojaki.

Roparji si niso vedeli pomagati. Toda že počí strel in krogla zadene upornega vojaka v laket. To je pomagalo. V nekaterih trenutkih so bili vojaki slečeni in zopet povezani.

„Oblecite se zdaj v vojaške oprave!“ zapove Rinaldo petim izmed svojih roparjev, a tudi sam se obleče tako in sicer vzame vodnikovo vojaško opravo. Smeje so bili roparji prav kmalu izpremenjeni v vojake, a svoje obleke so oddali svojim tovarišem.

„Še nekaj imamo storiti!“ zapove smeje Rinaldo. „Prinesite stare obleke in oblecite jih pogumnim vojakom. Ti voznik pa nam bodeš tudi dal svojo opravo in dobiš zato drugo, če prav ne lepo.“

Vojaki so se zopet hoteli ustavljati, toda Rinaldov napet samokres in tarnanje ranjenega tovariša sta jih brž spametovala. Kmalu so bili spreoblečeni. Za pas so dobili nekaj starih samokresov in nožev, na glavo kak razcapan klobuk in bili so res podobni pravim razbojnikom. Roke so dobili zopet povezane na hrbet in tako so morali s pomočjo glavarja in njegovih ljudi na voz. —

Voz se je začel pomikati naprej proti Koreju, vojaki so ga spremljali kakor ujeti roparji, a roparji so šli poleg njega kakor pravi in pošteni vojaki. Roparji so imeli vsi vesele obraze in so bili veseli nagajivega početja. Rinaldo sam je kot vojaški vodnik jezdil počasi poleg voza, in je bil pravi korenjak, lep vojak.

Ko so se že približali mestu, dobil je vsak vojak — ki so bili videti kakor roparji — lahek zamašek v usta, tako da je brez ovire na zvit robec v ustih lahko dihal skozi nos, samo govoriti ni mogel. Razun rok so jim povezali tudi noge. Tako se je pomikal sprevod po mestu proti rotovžu, kjer so jih že pričakovali.

Mestni tajnik je že stal z vsem svojim uradnim ponosom na stopnicah pred rotovžem in se držal, kakor bi bil on glavar ali vsaj najumnejša, najmodrejša oseba celega mesta.

„Ali vidiš malega možiclja? To je mestni pisar!“ zašepeče Alfonzo glavarju na uho.

Rinaldo ne reče nič in se samo nasmeji. Istočasno že postoji voz. Rinaldo jezdi pred stopnice in sicer tako naglo, da tajnik prestrašen skoči za nekaj stopnic višje nazaj.

„Ali imam čast govoriti z gospodom županom?“ vpraša Rinaldo z ostrim in skoraj osornim glasom.

„Ne, jaz sem mestni tajnik slavnega mesta Koreja, a naš visokospoštovani župan — —“

„Pokličite mi župana!“ pretrga mu Rinaldo besedo in ga strogo pogleda.

Mestni pisar ni bil vajeen tako kratkih in osornih povelj in že ga je skoraj navdajal strah. Pomalem se je začel celo tresti. Potegnil je klobuk z glave in jel jecljati:

„Oprostite, gospod — — gospod — — — vodnik, toda naš gospod župan je bolan in zastonj je vaša želja po njem. Za danes ga nadomestujem jaz kot mestni tajnik slavnega mesta Koreja.“

„Vi ga nadomestujete? No — sicer mi je res vseeno, ali govorim s Petrom ali Pavlom. Javiti mi je samo, da so nas na potu v vaš slavni Korej napadli roparji!“

„Za sveto božjo voljo! Pri našem mestu?“ zajeclja pisar in nekoliko obledi.

„Tako je. In prišlo je še celo do ostrega spopada.“

„O, sveti Ambrozij! Morda se je še celo streljalo?“

„Seveda — in še prav pošteno! Toda posrečilo se nam je brez lastne izgube premagati roparje.“

„In ste vse postreljali?“ vpraša možicelj živahno.

„Neumnost — ujeli smo jih. Samo enemu smo prestrelili laket. Povezani leže na vozu, a jih ne vidite, ker smo jih pokrili pred radovednimi očmi z lahko odejo!“

„Ujeli ste jih? Vse ste ujeli?“ začudi se pisar. „Sveti Ambrozij — ali je morda ničvredni mlečnozobež Rinaldo Rinaldini tudi med njimi na vozu?“

„Kako se eden ali drugi imenuje, ne vem, ker nisem nobenega vprašal po imenu!“ nasmeji se Rinaldo.

Ko so se odeje odstranile, pokazali so se ljudem, ki so se bili v precejšnjem številu zbrali, domnevni ujeti roparji.

„Krščanska ponižnost — gospod častnik!“ zašepeče pisar Rinaldu na uho, „ravno toliko ste jih ujeli, kolikor je vas. Pokazali ste, da imate mnogo poguma, pa tudi mnogo spretnosti. Pa vendar ni kateri izmed vojakov ranjen?“

„Nobeden mojih ljudi ni ranjen! Saj roparji sploh ne znajo streljati! Morda kadar kje prežijo.“

„Da, da — saj vem! Roparji so plaha sodrga, ki zna le zahrbtno napadati!“ potrdi mestni tajnik.

„Prav imate!“ reče Rinaldo, „toda govorite bolj tiho, da vas ne slišijo. Le pogledjte, kako na vozu zavijajo oči vsled prehude jeze. Zdaj pa mi storite to uslugo, da me rešite roparske sodrge in jo zaprete. Vendar jim še nekaj časa pustite zamaške v ustih, dokler se ne pomirijo, kajti fanteki grizejo kakor divje mačke.“

„Prav, prav!“ Kakor zapovedujete, gospod častnik!“ potrudi se možicelj. „Ječo imamo takoj tukaj na rotovžu. Ima debelo zidovje, dobro za-varovana okna in železne, trdne duri. Takoj pokličem ječarja.“

„Jaz pa bodem medtem spravil jetnike z voza!“ odgovori Rinaldo.

„Ali so pa tudi trdno zvezani?“ vpraša previdno mestni pisar.

„Zanesite se na mene! Ti nam ne uidejo!“ nasmeji se preoblečeni glavar.

Medtem ko je Rinaldo spravljal domnevne roparje z voza in je šel mestni pisar iskat jetničarja, se je bila novica raznesla po celem mestu in mlado in staro je vrelo skupaj pred rotovž. Vse je hotelo videti roparje. Vrnil se je tudi pisar in kmalu so bili povezanci s pomočjo vo-

jakov in drugih ljudi zanešeni v ječo. Kakor mrtvi so ležali na slami.

„Vaši ljudje bi gotovo radi prišli nekam pod streho?“ vpraša pisar.

„Seveda — toda če se da, spravite nas v kako krčmo, da se tamkaj izpočijemo in se okrepčamo po vročem spopadu. Jaz hočem svojim ljudem iz svojega žepa — — —“

„Bog varuj, gospod častnik!“ prestriže mu pisar besedo. „Naše mesto vam je dolžno veliko hvale in zahvale, vam in vašim ljudem, ker ste polovili hinavske zahrbtnže in krvoločne morilce. Moja skrb bode, da bodem vam in vašim ljudem preskrbel dobre hrane in krepilnega vina, kolikor bode hoteli. Tudi morajo še vsi vaši dobiti malo plačilo v denarjih, ker bodem te stroške pri prihodnji seji mestnega sveta spravil na dnevni red in se bodo z veseljem plačali iz naše mestne blagajnice.“

„Če že res hočete biti hvaležni in postreči mojim ljudem, mi je prav ljubo!“ meni Rinaldo. „Ljudje so si tudi zaslužili. Ravnali so točno in previdno, pa tudi s pogumom, da je bilo veselje.“

Pisar je bil vidno zadovoljen. Odkazal je dozdevnim vojakom dobro gostilno, sam pa je ponosno stopal poleg častnika.

„Kaj ne, gospod častnik — da smem z vami izpiti steklenico vina?“ vprašal je pisar.

„Še več kot eno — ako vam je ljubo, gospod mestni tajnik!“ odgovori Rinaldo.

Ponosno kakor kralj je stopal pisar poleg dozdevnega častnika skozi gledajočo množico in peljal laži-vojake do gostilne v sredini malega mesteca.

Vojaki so pošteno srkali dobro kapljico in tudi jedi niso nič kaj štedili. Ker se je pa vedno več in več ljudstva jelo zbirati v krčmi, zahtevali so vojaki svojo sobo zase, kolikor mogoče tako, iz katere bodo lahko pregledali vse dvorišče in pazili na voz z orožjem. Po naključju je imela gostilna sobo, katere duri so držale na dvorišče. Ko so še nekaj časa jedli in pili, kolikor so mogli spraviti v želodec, šli so zdaj eden, zdaj zopet drugi na prosto in tako pomalem izginili. Nobeden se pa ni vrnil več nazaj in v eni uri je bila soba prazna.

V istem času je bil tudi Rinaldo v pišarjevi družbi izpraznil nekaj steklenic. Med razgovorom, ki sta ga imela, omenila sta tudi roparje in posebno sta se zanimala za najmlajšega, katerega je ranila Rinaldinijeva krogla.

„Ta ropar je celo gotovo tisti drzni fant, ki se imenuje Rinaldo Rinaldini!“ zagotavljal je mestni pisar.

Pravi Rinaldo mu je prikimal, češ, gotovo je. Čez nekaj časa pa je vprašal:

„Njega bodele gotovo prav pošteno obsodili?“

„Celo gotovo mu bode minilo vse veselje do ropanja, kajti zahrbtni tolovaj si ne upa mnogo na dan, napada ljudi zahrbtno in jih tudi zahrbtno mori. Vislice so mu tako gotove, kakor gotov mi je ta kozarec vina, katerega izpijem na vaše zdravje, gospod častnik! Da pa tudi v ječi ne bode imel preveč dobrih časov, za to bodem tudi skrbel.“

„Kaj pa, če vam jo pobriše iz ječe?“ vpraša Rinaldo smeje.

„Da bi jo pobrisal? Nam bi naj ušel? — Ne, ne, gospod častnik — kogar imamo, tega imamo in ta je naš!“ pobaha se mestni tajnik.

„No, no — roparji so navadno zviti ptički; premnogokrat se jim posreči pobegniti iz ječe in živa duša ne ve, na kak način jim je bilo mogoče izvršiti beg!“ ugovarja Rinaldo.

„Bodite zagotovljeni, gospod častnik, da se pri nas ne zgodi kaj takega.“

„Na svetu je vse mogoče, gospod tajnik! Spominjam se neke povesti o nekem silno drznem roparju na otoku Siciliji, katero sem o svojem času čital. — Hočem vam jo povedati! Toda — malo bi še rad pojezdil po vašem mestu!“ meni Rinaldo in nadaljuje: „Gospod krčmar, recite komu, da mi pripelje konja, kajti kakor

hitro bodem gotov s pripovedovanjem, moram odjezditi, da ne bodem imel nikake zamude. — Sicer pa, gospoda moja, pijmo še eno steklenico in medtem hočem vam pripovedovati zanimivo dogodbico.“

Vsi navzoči so bili zadovoljni in Rinaldo je začel:

„Ropar, o katerem sem rekel, da vam bodem pripovedoval, je bil nekoč skoraj zajet. Vojaki so ga bili obkolili in ž njim še šest njegovih ljudi, ko je bil sredi nekega gozda. Vojaki so poslali patruljo v gozd, da na previden način poizve, kje biva ropar s svojimi tovariši. Toda ropar je bil spretnejši in predno se je patrulja zavedla, je bila že tako naglo napadena, da so bili v hipu vsi vojaki napadeni in povezani; niti z enim strelom se niso mogli njihovi tovariši, ki so v veliki množici čuvali gozd, objaviti, da je bila patrulja napadena. Vojaki so bili potem prisiljeni sleči svojo obleko, v katero so se oblekli roparji, roparjevo obleko pa so morali obleči premagani vojaki.“

„To je neverjetno!“ seže pisar pripovedovalcu v besedo. „To je nemogoče!“

„Da, da — mogoče je!“ nasmeji se Rinaldo. „Toda prišlo je še bolje. Predrzní roparji so preoblečeni v vojake spravili jetnike kot roparje k četi, ki je vesela korakala domu, a pretkani roparji so bili rešeni.“

„Gospod častnik, ne zamerite, ako vam tega ne verjamem. Vojaki vendar niso bili slepi! — Ne, ne! — to ni verjetno! Meni vsaj bi se ne moglo pripetiti kaj takega!“ trdil je pisar.

„Ha, ha — bilo bi pa tudi že več kot smešno, ako bi vas kdo zdaj, ko ste glavar tega mesta, vodil za nos — vas, vsegamogočnega tajnika in županovega namestnika slavnega mesta Koreja. Seveda bi prišli tudi lahko ob službo, ako bi vstrelili kakega kozla. — Ha, ha! — — Pride mi dobra misel. Mislite si, da bi vas res kdo vodil za nos in mislite si, da bi bil jaz in moji ljudje roparji in naprimer jaz v svoji osebi glasoviti Rinaldo Rinaldini — ha, ha! — in jaz bi vam bil prave vojake, ki so imeli spremljati voz z orožjem, oddal kot roparje — ha, ha!“ —

Vsi navzoči se začnejo glasno smejati in seveda tudi mestni tajnik se ne more zdržati smeha.

„Pravzaprav si še jetnikov niste pošteno pogledali, gospod mestni tajnik!“ nadaljuje Rinaldo. „To je uradna nedoslednost, ki je kaznjiva.“

„Tristo kosmatih medvedov, gospod častnik, to se vendar na prvi pogled vidi — ako ni človek trikratni osel!“ opravičuje se tajnik.

„Torej ste vi trikratni osel, nesramni pisač!“ zakliče Rinaldo in skoči pokonci. „Vi ste poštene vojake zaprli kot roparje, a roparje ste pa prav

imenitno pogostili, jim kupili v preobilni meri jedi in pijače, pogostili ste tudi mene, a jaz sem — le dobro me pogledajte — jaz sem — Rinaldo Rinaldini!“

Kakor okameneli so sedeli ljudje in poslušali, a ko so slišali ime Rinaldo Rinaldini, skočili so takoj vsi pokonci. Toda roparski glavar je bil že pri durih, potegnil je dva samokresa in ju držal napeta pred se, rekoč z gromovitim glasom:

„Vsak naj sede na svoj prostor! Prvi, kateri se bode premaknil s svojega sedeža, bode ustreljen. Moji ljudje čakajo zunaj pripravljeni pred durmi in na mali migljaj moje roke ste vsi mrtvi, hiša se bode zažgala in pogorelo bode celo mesto.“

Prestrašeni meščani so se plaho zopet posedli in trepetaje zrl na grozovitega roparja. Mestni tajnik je le nekoliko zrl izza mize, za katero je bil padel na kolena.

„Ti pa, plaha pisarjeva duša, širokoustna in bahačasta pokveka — stopi naprej!“ zapove Rinaldo.

Pisar se ne gane.

„Še enkrat ti rečem — naprej!“ zagrmí Rinaldo, „sicer ti poženem kroglo v švedrasto nogo!“

Tresoč se in šklepetaje z zobni prikaže se pisar za mizo in stopi naprej.

„Le bližje, le bližje, opravljiva babura — le lepo na sredo sobe!“

Pisar je stal sredi sobe.

„Na kolena, opravljiva pokveka!“ zapove Rinaldo.

Pisar se obotavlja.

„Na kolena — ali v prihodnji minuti ne živiš več!“ Rinaldo dvigne samokres.

Kakor vreča peska vrže se pisar na tla.

„Roki kvišku!“ nadaljuje Rinaldo. „Le še bolj kvišku! Skleni ju in prosi za odpuščanje! Takoj!“

Pisar zamrmra nekaj nerazumljivih besed.

„Zdaj si pogledjte svojega pisača, ki bi moral skrbeti za varnost vašega življenja in imetja, kako leži v prahu pred mladičem, kakor me je imenoval. Obesite ga brez sodbe, ker itak ni vreden družega. Ali pa ga vsaj naženite. Jaz ti pa hočem dati lep spominek, da se bodeš dobro zapomnil mladiča Rinalda.“

Po teh besedah pomeri na pisača in mu prestreli obe sklenjeni roki.

„Nisi vreden, da bi te moja roka usmrtila. Samo spominek sem ti hotel dati. Srečno, gospodje!“

Duri se odpro in že v prihodnjem trenutku je bil Rinaldo na ulici in na konju; v divjem diru je odjezdil iz mesta. Zdaj še le so si ljudje oddahnili in vse je postalo živahno. Mestni tajnik se je hotel tiho izplaziti na prosto.

„Držite ga! Ne sme ven!“ in že so ga držale trdne pesti za vrat.

„Mi gremo s teboj!“ klicali so posamezni glasovi.

„Nabijte ga, mestnega norca! Z našim denarjem je plačeval razbojnikom jedi in pijačo!“ klicali so drugi glasovi. Razburjenje je bilo vedno večje in že so padale pesti po ubogem pisarju, ki je začel prositi. Vedno gosteje so po njem padali udarci.

„Pomirite se! Pustite ga za zdaj še pri miru, ker se moramo prepričati, ali je vse res!“ nasvetuje naposled eden navzočih.

„Da, tako je! Pojdimo v ječo!“ pritrdijo vsi in vlečejo plahega pisarja s seboj.

Jetniki so bili v skrajnem položaju. Bil je zadnji čas, da so se jim odstranili zamaški, kajti po več minut je ta ali oni potreboval, predno je dobil dovolj sape in mogel govoriti. Na obče presenečenje so navzoči spoznali, da je bilo vse res, kar je pravil grozni Rinaldo v krčmi. Razburjenje je bilo zdaj toliko, da je ječar komaj rešil pisarja pred razkačeno množico s tem, da

ga je potisnil v ječo in jo naglo zaprl za njim. Tako je zdaj korejski junak in mogočnjak ležal pobit, raztrgan in osramočen v ječi kakor kak hudodelec.

Med tem časom je bil Rinaldo pobegnil. Predno je prišlo komu na pamet, da bi se lahko roparji zasledovali, bili so ti že davno na varnem. Čim večje je bilo razburjenje v mestu, tem večje je bilo veselje med roparji. Vsi so se glasno smejali o smešnem spopadu in delali opazke o vojakih, meščanih, pisarju in pretkanem glavarju. Veseli so bili pa še tem bolj, ker so imeli zdaj najboljšega orožja v preobilici, kakor več sto samokresov, pušk in sabelj.

XI.

Nov napad.

Nekoč se je podal Rinaldo v neko vas; spremljala sta ga samo dva tovariša. Vas ni bila daleč od mesta Mangola. Štela je komaj kakih dvajset bornih koč in prebivalci so bili večinoma pastirji in hlapci bližnje velike graščine. Ljudje so imeli mnogo dela in so živeli v velikem siromaštvu. Pri vsem pa so bili zadovoljni in skromni. Edina želja, ki so jo imeli vsi, je bila ta, kako

bi se mogli iznebiti graščinskega oskrbnika, ki je silno surovo ravnal ž njimi.

Graččaku pa je ravno sodil ta oskrbnik in čeprav je vedel, da ga ljudje sovražijo, vendar ga ni hotel dati iz službe. Ljudje so prišli do spoznanja, da se jim ne bode želja izpolnila. Ravno včeraj ga je bil graščak obiskal in se proti njemu izrazil, kako je zelo zadovoljen ž njim. Danes je na podlagi včerajšnje pohvale ravnal z ljudmi še bolj surovo in to je bil vzrok, da se je Rinaldo še dalje zadrževal v vasi kakor je bil prvotno menil.

Najdemo ga v borni koči poleg postelje, v kateri leži bolan mož z obvezano glavo. Okrog postelje je videti še šest otrok, pri ognjišču pa stoji žena. Ta si briše solze z bledega lica, otroci pa imajo vsak kos kruha v roki in ga z veliko slastjo uživajo. Videti je, da so trpeli mnogo lakote; hvaležno zrejo v lepo opravljenega moža poleg očetove postelje, ki je dal prinesiti jedi.

„Vaš mož je bil torej že bolan, ko ga je oskrbnik silil k delu in sicer k takemu delu, ki je bilo prav težavno?“ vprašal je Rinaldo bolnikovo ženo.

„Ravno ga je zopet tresla mrzlica, ko je poslal oskrbnik po njega!“ bil je odgovor.

„In potem je prišel oskrbnik sam in ga je pretepal!“ vprašal je Rinaldo dalje.

„Da, sam je prišel in ker moj mož res ni mogel od doma, začel ga je pretepati.“

„Čemu pa ne greste od tukaj?“

„Gospod, tukaj imava, čeprav borno, stanovanje in tudi kruh za prvo silo. Kam bi naj šla z množico najinih otrok?“ tarnala je žena.

„Čemu pa se ne pritožite pri grajščaku?“

Žena globoko vzdihne in meni: „Ravno zato, ker se je moj mož o neki priložnosti pritožil, so-vraži ga oskrbnik nad vse; pritožba pa itak ni nič pomagala in oskrbnik dela z nami, kar hoče.“

„No — lep red je to!“ rekel je Rinaldo jezno, potem pa še pristavil: „Sicer pa bodem šel oskrbnika obiskat.“

„Za božjo voljo — ne zatožite nas!“ prosila je žena v velikem strahu.

„Ne bojte se!“ tolažil jo je Rinaldo. „Moje ime ga bode že nekoliko spreobrnilo. Prihodnjič se vam ne bode treba več pritoževati nad surovim ravnanjem od oskrbnikove strani. Tudi grajščaku samemu še znam o svojem času in pri ugodni priložnosti nekoliko posvetiti.“

Po teh besedah vstane Rinaldo in še reče:

„Radi moža ste lahko brez skrbi. Rana ni nevarna in se bode kmalu zacelila — samo dobre hrane mu je treba. Da si pa to lahko preskrbite, vzemite ta-le mošnjiček. Ako ste vajeni skromnega življenja, boste lahko s svoto, ki je v njem,

izhajali precej dolgo časa. Zagotovim vaju pa, da bosta od oskrbnika samega dobivala vsak mesec malo podporo.“

Žena ni vedela, ali naj veruje svojim ušesom ali ne; po obrazu ji je bilo spoznati, da le težko veruje danim obljubam.

„Gospod, govorite tako odločno, da res ne vem, ali vam naj verujem ali ne!“

„Le verujte! Dokaze bodele kmalu imeli!“

„Gospod, tedaj mi pa vsaj povejte vaše ime, da se bodem vsaj v molitvi lahko na vas spominjala!“ prosila je žena.

„Moje ime?“ zamrmral je Rinaldo tiho. „Imena vam ne povem, kajti potem se me gotovo ne bodele spominjali v molitvi.“

„Oh, gospod, čemu ne? Ali niste naš dobrotnik?“

„Ime vam povem, ali molčati morate!“

„Gospod, molčali bodele — kakor nam zapoveste.“

„Moje ime je Rinaldo Rinaldini!“

Žena se je silno prestrašila, otroci pa so kriče pobegnili v kot. Rinaldo je začuden gledal prestrašeno družino. Naposled vpraša:

„Čemu ste pa tako prestrašeni? Ali se bojite mojega imena? Čemu pa?“

Žena se je tresla po vseh udih. Potem se pa vendar ojunači in reče:

„Gospod — grozne reči smo že slišali o vas. Graščinski oskrbnik jih je vedel pripovedovati, a je tudi menil, da vas bodo kmalu polovili. Trdil je tudi, da morite in ropate le take ljudi, kateri nimajo nič poguma.“

„Tako, tako!“ smejal se je Rinaldo, „tedaj je pa oskrbnik zelo pogumen junak. Saj pa je itak že pokazal svoj pogum na vašem možu. — Vendar, ljuba žena, vzemite zdaj ta denar in skrbite za moža. Sicer pa ne mislite tako slabo o meni, kakor misli vaš oskrbnik. Za zdaj pa molčite in sicer če že dalje ne — vsaj tri dni!“

To rekši je šel Rinaldo iz koč, zajezdil konja in se s svojima spremljevalcema podal proti oskrbnikovem stanovanju. Tukaj je ustavil konja, stopil naglo raz njega in odprl duri v oskrbnikovo stanovanje; spremljevalca sta ostala zunaj.

Oskrbnik ni bil sam. Pri njem je stal človek, katerega je bil dal Rinaldo nekoč neusmiljeno pretepti, ker ga je bil nalagal in zaničljivo govoril o njem.

„Sveti Benedikt — ta mož je ropar!“ je zakričal prestrašeni človek.

Zdaj je skočil tudi oskrbnik pokonci in je stal s tresočimi koleni pred strašnim glavarjem.

„Bodita le mirna — samo s teboj, oskrbnik, imam govoriti resno besedo. Čim bolje bodeš odgovarjal, tem prej bodeva gotova in tem prej

se bodem odstranil.“ To rekši se približa Rinaldo prestrašenemu oskrbniku.

„Ne koraka naprej, razbojnik — če ne, ležiš mrtev na tleh!“ zakriči oskrbnik in gleda na nasprotno steno, kjer je visel nabasan samokres.

„Ne razburi se, lump!“ zapove mu Rinaldo, „ampak popolnoma mirno sedi, sicer dobiš prej dve luknji v glavo, predno moreš seči po svojem samokresu.“

Oskrbnik obledi in zapre nehote oči, ko pomeri Rinaldo s samokresom nanj. Brž potem zažvižga glavar in v sobo stopi eden izmed njegovih dveh spremljevalcev.

„Najin pogovor bode prav kratek,“ nadaljuje Rinaldo čisto mirno in zre oskrbniku ostro v oči, tako da ta ne more prenesti njegovega pogleda in nehote povesi oči. „Nimam namreč mnogo časa. Kakor sem izvedel, je v graščakovi blagajni že jako malo denarja. Moj razsodek je torej, da graščakovo blagajno zopet napolnite z denarjem, za katerega ste ogoljufali svojega gospodarja in za katerega ste odrli svoje revne podložne ljudi.“

Oskrbnik je sedel na stolu, kakor bi bil iz kamena; niti besedice ni mogel ziniti.

„Poveži mu roki!“ zapove Rinaldo svojemu spremljevalcu.

Zdaj pa, ko se je ropar bližal oskrbniku, da mu poveže roki, postal je zadnji nakrat zelo živ. Kričal je:

„Proč od mene! Nihče se me naj ne dotakne! Laž in izmišljotina je, da bi jaz imel denar!“ Skušal je tudi roparja poriniti od sebe. Toda bilo mu je zaštonj. V prihodnjem trenutku je že imel roki povezani.

„Kje imate denar?“ vprašal je Rinaldo.

„Nimam nikakega denarja!“ bil je tresoč odgovor.

„Odpri pisalno mizo!“ zapovedal je glavar svojemu spremljevalcu.

Oskrbnik je začel izpreminjati barvo, zdaj je bil bled strahu, zdaj rudeč vsled jeze. V nekaterih trenutkih je bila miznica odprta.

„Ali načete prostovoljno dati ukradenega denarja?“

„Jaz nisem nič ukradel in nimam denarja!“

„Dobro!“ zagrozi Rinaldo, „za vašo laž vas bom kaznoval še posebej. Ti pa preišči vse predale pisalne mize in kar se ne da lepo odpreti, razbij in če gre cela miza na kose.“

Oskrbnik je delal grozne obraze. Rinaldo pa mu je sedel nasproti in držal pripravljen samokres. Nakrat zaropoče nekaj pri mizi. Ropar je bil odtrgal celo desko; ko to oskrbnik vidi, hoče skočiti kvišku, toda Rinaldinijeva težka roka ga posadi nazaj na stol. Roparjeva roka izvleče iz

tajnega predala veliko, polno mošnjo. Ko jo Rinaldo na mizi razveže, prikažejo se zlati in srebrni novci. Bila jih je velika svota, kakor se je glavar takoj prepričal.

„Ha, ha! Lump — in tega denarja nisi ukradel svojemu gospodarju in ga odrl svojim podložnim ljudem? Kje pa si ga dobil?“

Oskrbnik se je tako bal za denar, da ga je samo napeto gledal; ziniti ni mogel niti besede, le pene so se mu jele prikazovati okrog ust.

Nakrat pa se sliši zunaj žvižg. Bilo je znamenje, kakor so si ga dajali roparji med seboj. Rinaldo skoči k oknu.

„Za vraga! Kaj pa je? Pazi s samokresom na oskrbnika, jaz grem ven pogledat!“

Rinaldo skoči pri durih ven, na njegovo mesto pa se postavi njegov tovariš z napetim samokresom. Rinaldo zapazi zunaj tropo mož, ki se je bližala. Pred možmi je šla žena bolnega delavca, ki je zdaj naglih korakov stopala naprej in zaklicala glavarju:

„Gospod, oprostite — jaz sem molčala — tudi moj mož je molčal! — Samo otroci — saj veste, kaj so otroci!“

Rinaldo je takoj vedel, kaj so izpovedali otroci in da prihajajo možje, ker so izvedeli, da je roparski glavar Rinaldo Rinaldini v vasi pri

oskrbniku. Ali pridejo možje z dobrim ali slabim namenom?

„Kaj hočete?“ zakliče Rinaldo z močnim glasom in možje postoje. Nobeden ne da odgovora. Rinaldo nadaljuje: „Ker ne dobim odgovora, počakajte nekoliko. Danes boste imeli vesel dan, samo mirno se zadržite. Ako niste mirni, privabi strel iz mojega samokresa takoj moje ljudi. Ako pa ostanete mirni, boste z menoj danes še prav zadovoljni.“

Rinaldo se poda zopet v sobo.

„Polovico tega prigoljufanega in nakradenega denarja dobe ljudje in naj si danes naredo vesel dan, polovico pa dobi graščak, da bode vedel, kakim ljudem on toliko zaupa.“

„Oh — moj — denar — je!“ zaječi oskrbnik in postane modrorudeč po obrazu.

„Kakor je videti, vas hoče mrtvoud zadeti!“ nasmeji se Rinaldo, „moral vam bodem nekoliko krvi izpustiti.“

Predno se oskrbnik zave, kaj hoče roparski glavar, potegnil je ta že nož in v prihodnjem trenutku se potoči rudeča kri po oskrbnikovi rami; oskrbnik omedli. Človek, ki je bil že v začetku pri Rinaldinijevem prihodu pri oskrbniku in ki je strahoma sedel na stolu, začne prositi, naj njega vendar puste pri miru.

„Bebec — ti si že dobil svoje plačilo! — Temu tukaj sem hotel dati nekaj za spomin in

odrezano uho naj bode priča, kako malo kaznuje Rinaldo Rinaldini ljudi, ki so iz svojih podložnih že veliko več, rekel bi stokrat več krvi izsesali, nego jo je ta lump zdaj prelil. Upam pa, da ga bode zdaj graščak izpodil iz službe.“

Medtem se je oskrbnik zopet zavedel.

„Ali si videl, kako kaznuje Rinaldo ljudi?“ zakliče mu glavar. „Povrh si še lagal o meni proti svojim ljudem, da jih že samo moje ime navdaja s strahom. In nisi li ti hujša zver od mene? Za danes sem ti vzel le eno uho; toda če prideva v življenju še kdaj skupaj in bodem videl, da se nisi nič poboljšal, tedaj ti bodem odrezal še drugo uho. Zdaj pa takoj priznaj, da si ukradel ta denar.“

Oskrbnik je priznal, da si je denar prigoljufal.

Rinaldo je takoj vzel polovico denarja in ga razdelil med ljudi, ki so čakali zunaj. Kako veselje je vladalo po bornih kočah, katerih revne stene še niso nikoli hranile toliko denarja.

Tudi Rinaldo je bil vesel, ko je videl toliko veselih obrazov. Kdo pa popiše radost ubogih ljudi, ko se je v nekaterih dneh izvedelo, da je graščak odslovil oskrbnika in nastavlil novega, ki je veliko bolj usmiljeno ravnal s svojimi delavci.

XII.

Roparjev gost.

Nedaleč od vasi Ostijale v lepi ravnini sredi pečinastih gor je bila prijazna krčma, v kateri so sedeli trije možje in se pogovarjali o roparju Rinaldiniju. Eden izmed teh treh mož je bil mlad in vesel; po obleki se je dalo soditi, da ga lahko prištevamo boljšim stanovom. Druga dva sta bila po obleki videti kmetovalca. Tudi krčmar je stal v bližini in vneto poslušal. Kmetovalca sta imela dolgo brado.

„Vi torej hočete v gorovje?“ vpraša mlajši kmetovalec mladeniča.

„Seveda! Saj sem vam že povedal!“ bil je odgovor.

„Kaj vas pa vleče v gore?“

„Rad bi osebno spoznaval življenje med roparji.“

„Jaz pa sem slišal, da pride velika truma vojakov nad roparje in potem ne boste videli drugega, nego par postreljenih roparjev.“

„Oh, vojaki pridejo še le v par dneh, a jaz grem naprej.“

„Ne zamerite mi, gospod!“ meni starejši kmet, „toda jaz mislim, da je vaše podjetje nekoliko predrzno.“

„No, no! Čemu pa?“ začudi se tujec. „Jaz sem učenjak in kot tak nimam mnogo drobiža. Če bi kaj izgubil, izgubil bi torej edino le življenje. Vendar pa sem tega mnenja, da tudi med roparji ni tako hudobnega človeka, ki bi moril brez dobička, edino le iz krvoželjnosti. Roparjem bodem pošteno in odkritosrčno povedal, kaj nameravam in prosil jih bodem gostoljubnosti. Stavim deset lir na eno, da me bodo prijazno sprejeli in bodo popolnoma lepo ravnali z menoj.“

„Ne vem, če jim preveč ne zaupate!“ nasmeji se mlajši kmetovalec.

„Kaj pa, ako bi vas vojaki ustrelili, ker bi mislili, da ste tudi ropar!“ pristavi starejši kmet.

„Seveda ne rečem, da bi se ne zgodilo lahko!“ pritrdi tujec. Brž potem plača krčmarju in vstane. Kmetovalca se tudi napravita na pot in rečeta, da hočeta spremljati gospoda nekaj časa, ker tudi nju vodi pot onkraj gorovja. Mlademu možu je bilo prav.

Vedno višje in višje je peljala pot naše tri znanke in potovanje je bilo vedno težavnejše, vendar pa so bili vsi trije popotniki prav dobre volje. Mlademu možu se je že skoraj čudno zdelo, da gresta kmetovalca tako dolgo ž njim in ne kreneta na drugo pot, kajti skupno so potovali že več ur in svet je postajal vedno divjejši in kamnitejši. Zdaj je držal strmo navzgor,

zdaj ob prepadu le dobro ped širok, zdaj pod visečimi pečinami, da je tudi mladeniču začel pot gosto kapati izpod klobuka.

„Ne, tukaj pa ne gre dalje brez počitka!“ menil je mladenič čez nekaj časa. „Tukaj moram nekoliko počivati.“

„Je pa res lep prostorček za počivanje,“ menil je mlajši izmed obeh mladeničevih spremljevalcev. „Tudi midva si hočeva nekoliko odpočiti in se potem od vas ločiti.“

Po teh besedah ležeta kmeta na tla. Nekaj časa so molčali vsi trije in nemi zrl pred se v strmine in pečine. Nakrat pa se zasliši močen žvižg, da se mladenič nehote prestraši. Zažvižgal je bil mlajši kmet. Ves pogum je upadel mladeniču in boječe se je oziral okrog sebe. Toda nič ni zapazil sumljivega; oba spremljevalca sta ležala mirno na tleh. Mladenič je skočil kvišku. Toda zdaj se je začelo gibati okrog njega; od zadi, od spredi, od desne in leve strani so se izza pečin pokazale moške postave s temnimi, po solnčnih žarkih zarujavelimi obrazi in divjimi pogledi. Bili so različno oblečeni, nekateri bolje, drugi zopet slabše, a vsi so bili oboroženi s puškami, samokresi in noži. Obstopili so mladeniča in njegova dva spremljevalca. Kako se pa mladenič začudi, ko vržeta kmeta svojo košato kmečko obleko raz sebe in se mu pokažeta v skoraj lovski opravi in ravno tako oborožena, kakor drugi.

Mladeniča je začel izpreletavati mraz. Daleč v samoti med divjimi obrazi! Ni mu bilo vseeno. Začel se je tresti, posebno ko so mu nekateri nastavili puške na prsi in zahtevali od njega, da se mora udati Rinaldiniju in njegovim ljudem, grozeč mu, da ga pri najmanjšem upor ustrele. Mladi spremljevalec pa se mu nasmeji in reče:

„Vidite — ali niste želeli spoznati Rinaldinijeve ljudi? Kakor ste se že prepričali, je Bog uslišal vašo željo. Sicer pa bodite zdaj tukaj tako pogumni, kakor ste se spodaj v krčmi bahali, kajti Rinaldo črti bojazljivce in strahopetneže; na tak način bi se vam znalo pripetiti, da bi vas kaj slabo sprejel!“

Mladenič je bil še vedno tako prestrašen, da ni mogel govoriti.

„Le naprej — k glavarju!“ oglasili so se nekateri glasovi in več krepkih pesti je prišlo mladeniča in ga začelo potiskati naprej vedno višje in višje v gorovje. Še le po dveurnem težavnem plezanju dospeli so vsi v šotorišče. Roparjev je bilo veliko število. Mladenič se je čudil, kakšen red je vladal povsod. Peljali so ga pred Rinaldinijev šotor. Mladenič je bil radoveden, kakega bode videl glasovitega glavarja. Kako se pa začudi, ko mu stopi Rinaldo kot mlad in lep mož s ponosnim obrazom in krasno opravljen nasproti.

„Moji ljudje so mi povedali, da vas je prevelika drznost gnala med naše gore, ker hočete

spoznati mene in moje roparje. Toda ne verujem vam in sem prepričan, da je vaš izgovor le izmišljen in da niste prišli iz gole radovednosti k nam; prišli ste kot ovaduh!“ začel je Rinaldo govoriti z ostrim glasom.

Krivičen sum je dal mladeniču vso zavednost in brez strahu in z mirnim, pa trdnim glasom je odgovoril: „Silno se motite! Prepošten sem, da bi se dal za ovaduštvo zlorabljeni in sem samo prišel, da bi smel nekaj dni uživati vašo gostoljubnost.“

„Ha-ha-ha!“ nasmejal se je Rinaldo, „to je pa res smešno, kar pravite!“

— „Smešno je, pa resnično!“ bil je odgovor.

Rinaldo je nekaj časa premišljal. Potem pa je nadaljeval: „Prav dobro me pogledajte! Ali me že niste videli kedaj?“

Jetnik — kot tak je bil zdaj mladenič — premišlja in premišlja, a se ne more spomniti.

„In vendar ste me že videli, moj ljubi! Danes sem bil z vami spodaj v krčmi. Jaz sem mlajši izmed obeh kmetov, ki sta vas spremljala, samo drugače sem bil oblečen in brado sem imel, katere zdaj nimam. Ker torej že vem, čemu ste prišli, je najin račun kratek. Tukaj med nami lahko ostanete tako dolgo, kakor dolgo se bode vam in — meni zdelo. Za našo gostoljubnost nam bode plačali tisoč cekinov kot odkupnino, kakor je to že stara roparska navada in potem znate iti, kamor vas bode volja.“

„Prav lepo ste govorili, gospod glavar!“ nasmeji se jetnik, „toda kako vam naj izplačam tisoč cekinov, ko še siromak sto lir nimam.“

„Bodemo videli. Po šotorišču lahko hodite, kamor in kolikor vas je volja, lahko si ogledate vse, samo na beg ne smete misliti. Moji ljudje vas bodo opazovali in vsak poskus pobegniti se vam bode izjalovil, pač pa se zna pripetiti, da vas kateri izmed mojih tovarišev pri prvem poskusu ustreli.“

Rinaldo je bil tako previden, da ni na mah nikomur zaupal. Mladenič je sicer imel popolno prostost, a je prve dni takoj spoznal, da se strogo pazi na njega. Življenje je imel najboljše, ker je bilo dovolj dobrih jedi in pijače. Kot roparjev gost je imel že v prvih dneh priliko opazovati pogumnega glavarja v boju. Tropa vojakov je napadla četo, a predno so se vojaki zavedli, bili so roparji poskriti za pečinami, od koder so tako dobro streljali na napadalce, da so se morali vojaki po veliki izgubi umakniti. Rinaldo bi jih bil lahko še nekaj časa zasledoval in morebiti vse postrelil, a ni hotel tega. Dovolj mu je bilo, da je napad uspešno odbil in dal napadalcem dober nauk, da bodo prihodnjič previdnejši in ne napadajo Rinaldinija na kraju, kjer mu ne morejo pri njegovi pozornosti do živega.

Ko je prišel Rinaldo do prepričanja, da tujec res ni prišel s hudobnimi nameni, ampak iz gole radovednosti, dal mu je popolno prostost. Poslavljaočemu se je dal še celo kažipota, ki ga je po najboljših potih peljal v dolino.

XIII.

Roparska čast.

Nekoč je jezdil Rinaldo v spremstvu svojega najzvestejšega prijatelja po cesti. Nakrat se glavar vzpne v sedlu in pogleda v daljavo pred se. Njegovo ostro oko zapazi samotnega potnika, ki se je bližal obema jezdecema. Brž seže v žep in pusti na tla pasti polno možnjo zlatih in srebrnih novcev. Ker se je bil tovariš začudil, reče glavar:

„Šalo hočem uganjati! Kmalu bodeš videl, čemu sem to storil.“

Oba jezdita nato mirno naprej. Kmalu se približata popotniku. Bil je kmet in je imel po takratni navadi pas, v katerem je shranjeval denar. Nakrat skoči Rinaldo s konja in zapove osorno, naj kmet postoji. Ta se prestraši in postoji.

„Od kod prihajaš?“ vpraša Rinaldo osorno.

„Iz mesta!“ je bil kratek odgovor.

„In kak opravke si imel v mestu?“

Kmet osupne in noče z besedo na dan.

„Govori — takoj! Nimam časa se muditi.“

„Oh, moj Bog, gospod, žito sem prodal in —“

„In denar imaš pri sebi v pasu, kaj ne?“

pretrga mu Rinaldo besedo in stopi bliže.

„Da, res je, gospod!“ zajeclja kmet.

„Dobro — glej, ravno to mi je ljubo. Daj denar sem, ker ga potrebujem!“ Pri teh besedah potegne Rinaldo samokres.

„Za božjo voljo — kdo pa ste?“

„Jaz sem glasoviti roparski glavar Rinaldo Rinaldini.“

Mož se tako prestraši, da pade skoraj po tleh.

„Oh, moj Bog — pustite mi krvavo zasluženi denar, kajti moja družina —“

„Ne blebeči, denar sem!“ zarohni Rinaldo in nastavi možu samokres na prsi. „Sicer te ustrelim!“

Jokaje in tarnaje odpne si kmet svoj pas in ga da Rinaldiniju. Ta hoče še samo izvedeti, ali se ga namerava kmalu zopet z vojaki napasti in ko mu kmet ve povedati, da v nekatereh dneh, veli mu Rinaldo, naj gre svojo pot naprej. Kmet gre ves potrtn in s povešeno glavo naprej, vesel edino, da je še rešil življenje, čeprav pride s praznima rokama domu.

„Glavar,“ reče Rinaldinijev tovariš, „kako moreš revežu pobrati denar, ko vendar nisi navaden ropar in ti ni sile.“

Rinaldo se nasmeji in meni:

„Le počakaj nekoliko. Zadeva še ni rešena. Rad bi videl, kakšno čast, kakšno poštenje imajo drugi ljudje. Ker si se zavzel za kmeta, si gotovo prepričan, da si zasluži tvojo naklonjenost, da je pošten mož.“

„Seveda sem prepričan! Že po zunanosti in po obnašanju sem spoznal, da je mož pošten.“

„No — bodeva videla!“ meni Rinaldo in jezdi naprej. Nakrat pa slišita za seboj glasen

krik. Oba se obrneta. Za njima je dirjal kmet, držal roko kvišku in jima klical, naj postojita. In ko ju dojde, podrži glavarju mošnjo, ki jo je našel, kvišku in reče:

„Gotovo ste vi izgubili to mošnjo, ki sem jo našel na cesti. Polna je in mnogo več vredna, nego moja. V zahvalo, da sem jo našel, prosim, dajte mi moj pas nazaj.“

„Mož, res si poštenjak!“ vzklikne Rinaldo. „Svojo mošnjo sem nalašč zavrgel in ti odvzel tvoj pas, ker sem vedel, da bodeš našel zavrženo mošnjo. Hotel pa sem videti, ali bodeš z zamenjavo zadovoljen. Skoraj sem bil prepričan, da bodeš mošnjo pobral in, ker bodeš veliko več našel v nji, kakor ti je bilo odvzeto, šel mirno naprej. Tukaj ti vračam tvoj pas, a vzemi tudi mojo mošnjo. Zopet sem se prepričal, da ni treba velikih lumpov iskati vedno med nižjimi sloji, med ubožnimi ljudmi. Kadar zopet slišiš kje govoriti o meni, reci ljudem, da Rinaldo Rinaldini postopa samo proti onim, ki odirajo ubožce in živijo v preobilici. Tudi roparski glavar ima svojo čast.“

Kmet je stal nem in začuden pred glavarjem in se je branil vzeti mošnjo.

„Le vzemi mošnjo!“ prigovarja Rinaldo. „Zaradi tega denarja, ki je tukaj notri, se ni prelivala kri. Upam pa, da ti bode ta denar prinesel blagoslova.“

Po teh besedah potisne Rinaldo mošnjo kmetu v roko, obrne konja in odjezdi.

„To bi naj bil torej tisti grozni roparski glavar Rinaldo Rinaldini?“ začudi se kmet, od-maje z glavo in še nekaj časa gleda za odhajajo-čima jezdecema.

Jezdeca prideta do gozda, kjer skleneta ne-koliko počivati; privežeta torej konja in se vle-žeta na mehko trato. Komaj pa ležita nekaj časa, že slišita klicanje na pomoč in jok dveh ženskih glasov. Brž skočita pokonci in se bližata kraju, od koder se je slišal glas. Kmalu dospeta na malo goličavo v gozdu, kjer zapazita dve deklici, ki sta klečali na tleh in vili roke. Pred njima pa je stal velik, čudno opravljen, močno oborožen mož.

„Kaj se godi tukaj?“ zagrmí Rinaldo in stopi k možu.

„Oh, usmilite se naju in pomagajte nama!“ prosita deklici in skočita kvišku. „Ta mož tukaj je roparski glavar in naju je napadel.“

Toda že je napadalec potegnil samokres in zaklical: „Kdo si ti, ki si upaš zastopati mi pot. Poberi se, ali te ustrelim!“

Rinaldo pa stoji mirno pred roparjem in se smeji: „Oh, mogočni mož — nič mi ne stori! Jok teh dveh deklic me je privabil sem in takoj se umaknem, ako mi poveš, kdo si!“

„Ha-ha-ha! Kdo sem? Ali ne vidiš na moji osebi, da sem glasoviti roparski glavar Rinaldo Rinaldini? Zdaj se pa poberi izpred mojega obličja!“

Rinaldo pa se dela, kakor bi bil silno začuden in zakliče kakor razveseljen:

„Oh, ti si torej Rinaldo! Oh, kako se veselim, da mi je Bog dal srečo, videti te! Kako dolgo se že potikam s svojim tovarišem po teh krajih okoli, da bi te našel in danes sem vendar dosegel svoj cilj. Dovolj mi, veliki glavar Rinaldo, da ti smem stisniti roko! — Res se čutim srečnega!“

„Ste torej tudi mojega rokodelstva? Moj tovariš?“ nasmeji se ropar in seže Rinaldu v roko. Ta ga prime za roko in mu jo stisne z vso močjo.

„Za vraga, tovariš — preveč moči imaš! Tvoja roka je kakor iz železa!“ zakriči ropar in otresa pretisnjene in zmečkane prste.

„Kaj ne, veliki Rinaldo! Res sem tvojega rokodelstva in hočem tebi služiti. Pelji naju k tvojim ljudem!“ reče pravi Rinaldo.

„Hm, mojih ljudi nimam tukaj! Šel sem sam iskat sreče!“ odgovori ropar.

Rinaldo pa se obrne k deklicama in jima veli, da gresta lahko po svojem potu naprej.

„Oho!“ zakriči ropar, „kdo pa zapoveduje tukaj? Reč ni tako! Jaz sem roparski glavar in le moja beseda — — —“

„Lažnjivec!“ zagrmi Rinaldo in mu pretrga besedo. „Ti hočeš biti glasoviti Rinaldo Rinaldini, o katerem govori cela Italija? Ti hočeš biti Rinaldo, ki nikdar ne napada slabotnih žensk?“

„Res sem! Ali ti morda dvomiš? Sprejmi to-le!“ Po teh besedah sproži hudobnež svoj samokres na Rinalda. Toda odmev in dim mineta, Rinaldo pa stoji mirno in ravno na svojem mestu.

„Hudobnež, na kolena!“ zapove Rinaldo roparju. „Kakor vidiš, me nisi zadel, a moja dva samokresa sta še nabita.“

Takoj nastavi enega izmed obeh samokresov roparju na prsi in ga pogleda tako ostro, da pade strahopetec res na kolena.

„Strahopetnež — šale je zdaj konec! Ali se še upaš dalje imenovati Rinaldo? Nesramnež, ali me ne poznaš? Jaz sem sam Rinaldo Rinaldini in ti si vlačil mojo čast po blatu. Rinaldo še ni nikdar napadal žensk, kakor si storil ti in povrh še v mojem imenu, katerega si si na lažnjiv način pridejal!“ Rinaldo je bil videti grozno razkačen. V takih trenutkih ni poznal šale in kdor je imel ž njim opraviti, pripravil se je lahko na najhujše.

To je spoznal tudi klečeči ropar, ki pa ni imel poguma, čeprav se je delal začetkoma silno mogočnega. Srce mu je že bilo padlo v hlače, tresel se je po vsem životu in začel je prositi:

„Oh, glasoviti glavar — odpusti mi! Kaznuj me, kolikor hočeš, samo pusti me pri življenju.“

Rinaldo se porogljivo nasmeji.

„Vstani, nesramnež!“ reče čez nekaj časa. „Na takem ničvrednežu si nočem omadeževati rok; toda zapovem ti, da se mi takoj spraviš

izpred očíj in se ne predrzneš več zlorabljeni mojega imena. Tvoja oseba mi je znana in če storiš še enkrat to, kar sem ti prepovedal, doletela te bode kazen in če te ne bodem ustrelil jaz, te bode kateri izmed mojih ljudi, katerim te bodeva jaz in moj tovariš dobro opisala. Izgubi se!“

Urnih korakov jo ropar pobriše v gozd.

XIV.

Brez strahu.

„Oh, kaj bode, če bo šlo tako dalje! Že pri samih mislih bi res obupal. Najrajši bi, da bi se tudi jaz nič več ne vzbudil iz nočnega spanja.“

Tako je tarnal oskrbnik nekega gradu nad gorsko vasico v srednji Italiji; oskrbnik je sedel v vaški gostilni v družbi nekega sorodnika. Vino je bilo dobro, a ni dišalo. Delal se je že skoraj mrak, a vendar se je še dal razločiti grad na strmem griču.

Da ne dolgočasimo cenjenih čitateljev predolgo z opisovanjem in nejasnim pripovedovanjem, hočemo zadevo v kratkih besedah razjasniti.

V gradu je bival edini oskrbnik z nekaterimi posli, kajti gospodar je imel svojo palačo v Neaplu in je vsako leto le parkrat prišel na svoj grad na lov. V zadnjem času pa so se jele v samotnem gradu dogajati čudne reči. Začelo je v gradu, kakor rečemo po domače, strašiti. Družina je vsled tega

pomalem vsa pobegnila, tako da je ostal oskrbnik celo sam. Bil je star mož in brez strahu. Toda v zadnjem času so se godile take reči, da se je tudi oskrbnik preselil iz gradu v vas. Kaj pa je bilo?

Ponoči je začelo po gradu ropotati in kakor z verigami rožljati; povrh so se še slišali koraki in ko je oskrbnik prvič poslal slapca gledat, kaj dela nemir, priletel je smrtno bled nazaj, brez sape in tresoč se na vseh udih. Le komaj in komaj je mogel v pretrganih stavkih povedati, kaj je videl. Sredi temnega mostovža je stala bela, kakor v rjuho odeta postava, poleg nje pa je slonel kostnjak. In ko je šel oskrbnik sam gledat, videl je ravno isto. a na celo drugem mestu mostovža, kakor je bil videl hlapec. Umljivo je, da ni hotela družina ostati v gradu in si je šla poiskati drugih služb. Odzdaj pa je bil ropot in polom po gradu še hujši in čeprav je imel oskrbnik osebno mir, vendar mu ni bilo ostati dalje v gradu, odkar so nekoč našli tujca, ki je iz radovednosti hotel ostati čez noč v gradu, zjutraj mrtvega v postelji. In kar je bilo najbolj čudno — nikjer se ni na njem poznal kakšen znak, po katerem bi se bilo dalo spoznati, kakšne smrti da je umrl. Sicer se je vedelo, da je bogat Anglež in ko je prišel zvečer v grad, dozdevalo se je oksrbniku, da so se mu bliščali dragoceni biseri v zlatih prstanih na roki. Zjutraj pa ni bilo najti pri njem ne denarja in ne kake dragocenosti. Pokopali so ga, ljudstvo pa si tudi podnevi ni upalo v grad.

Kakor že rečeno, je tudi oskrbnik zapustil grad, ki je celo osamljen stal na griču. Toda od tega časa so strahovi še hujše razsajali po njem. Kaj bi se naj storilo?

Oskrbnik je naznanil zadevo oblastniji in iz daljnega mesta je prišlo nekaj vojakov; toda junaki so jo popihali že prvo noč in se niso več vrnili.

Ali ne samo v gradu ni bilo miru, ampak kakor bi se bilo nekaj zaklelo proti celi okolici, imeli so tudi ubogi vaščani svoje nadloge.

V zadnjem času so se namreč morali od nekod priklatiti tatovi, kajti po njivah in poljih se je kradlo in pustošilo, da ni bilo več lepo in celo svinjina v čumnatih je našla svoje prijatelje. Res so hodili kmetje ponoči na prežanje, pa bilo jim je vse zastonj. Kjer so prežali, bilo je vse mirno, nič se ni ganilo; istočasno pa se je na drugem kraju pobralo vse. Prebivastvo pa je bilo obupano. Nekateri so menili, da se morajo tatovi iskati med vaškim prebivalstvom, a drugi pa so zopet trdili, da so jim gotovo strahovi v gradu naklonjeni; dokazovali so svojo trditev z dejstvom, da pri najostrejši pozornosti pri prežanju vendar nihče ni nič videl, nič slišal in nič zasledil. Kaj duhovi s poljskimi pridelki, klobasami in svinjskimi kračami delajo, ni nikomur prišlo na pamet; skromni vaščani si še domislili niso, da pač duhovi ne povživajo zemeljskih pridelkov.

Naposled je bilo vse uverjeno: duhovi v gradu nas hočejo ali pregnati, ali pa pokončati.

Oskrbnik in njegov sorodnik, katera smo omenili v začetku tega poglavja, pogovarjala sta se o strahovih v gradu in o pripomočkih, s katerimi bi se dalo nadlogi v okom priti. Toda nobeden ni vedel kekega nasveta. Naposled sta umolknila in nemo zrla pred se.

Tu pa se zaslišijo na lopi krepki koraki, duri se odpro in visokovzrastel mož stopi v sobo; že po obrazu se mu je spoznalo, da je nenavadno pogumen.

Bil je naš znanec Rinaldo. Oblečen je bil kakor gospod na potovanju.

„Hola! Krčmar — nekaj vina in prigrizka!“

Ko prinese krčmar zaželeno, reče še tujec:

„Sicer sem zelo truden in skrajno potreben počitka, pa predno grem v grad, moram se vendar nekoliko pokrepčati.“

„V grad hočete, gospod?“ začudi se krčmar, oskrbnika pa dregnejo besede tako, da se naglo obrne in ni manjkalo mnogo, da se ni stolu odlomila noga.

„Seveda hočem v grad! Oskrbniku imam nekaj sporočiti!“

„Potem je pa itak prav, da ste se tukaj oglasili, ker bi bili sicer zastonj šli v grad. Grad je namreč popolnoma zapuščen in niti oskrbnik ne stanuje v njem.“

Rinaldo se začudi: „Čemu pa?“

„V gradu ni vse v redu, gospod!“ oglesi se zdaj oskrbnik. „Ljudje vam bodo znali lepe reči pripovedovati o početju duhov tam gori.“

Na Rinaldinijevo vprašanje začne oskrbnik pripovedovati, a krčmar in drugi navzoči, ki so se bili po malem nabrali, pristavljajo to in ono. Rinaldo je kmalu vedel vse. V duhu so vsi navzoči doživeli še enkrat vse grozne dogodke in na njihovih obrazih si bral vse mogoče počutke. Edini Rinaldo je zvesto poslušal, bil vedno mirnega obraza in ni pripovedovalca motil niti z enim vprašanjem, niti z eno besedo. Na vsako besedo je pazil, a v duhu si je zadevo dobro presojeval.

„Ali je to vse?“ vpraša naposled, ko je oskrbnik nehal s pripovedovanjem in ni nihče več vedel novega povedati.

„Seveda je vse — in ali ni dovolj?“ začudijo se navzoči in pogledajo tujca.

Rinaldo pomigne z ramo, premišljuje nekaj časa in reče:

„Vašo zadevo sem dobro presodil. Še nocoj grem v grad in zahtevam torej ključ. Če me hoče kateri spremljati, je dobro, če ne — mi je vseeno!“

Stari oskrbnik začne stokati:

„Gospod, vendar ne boste neprevidno v svojo nesrečo dirjali! Pomislite vendar razmere!“

„Čemu ne?“ odgovori Rinaldo. „Mož sem zato in pogumen dovolj, da si upam celo sam

stopiti v boj proti peklenkim duhovom, ki strašijo v gradu!“

Oskrbnik je bil kakor ob um. Vil je roke, prijemal se za glavo in rotil tujca, naj gre v grad vsaj podnevi in ne ponoči, ako si že hoče starodavno poslopje ogledati; pa bilo je vse zastonj.

„Na vsak način hočem še nocoj v grad in sicer takoj! Dajte mi ključ!“ zahteval je Rinaldo.

V istem trenutku pridrvi v krčmo še več ljudi in med njimi star kmet, ki se je jokal in tarnal, da se ni njegova hčerka nocoj vrnila s polja domu.

„Vse polje smo preiskali, klicali in kričali, a vse je bilo zastonj!“ Zdihoval je obupani mož.

Vsa vas je bila na nogah in še enkrat je šlo vse iskat in klicat izgubljeno deklico.

„Torej ne le klobase, poljske pridelke in svinjske krače si prisvajajo duhovi, in tudi lepa dekleta se jim dopadejo in nosijo jih v grad!“ Te misli so obšle Rinaldinija, ko je sam ostal v krčmi pri oknu in gledal v temo ven. Od daleč so se vidèle begajoče lučice, s katerimi so vaščani iskali po polju izgubljeno ali uropano deklico. Tudi grad se je še dal razločiti. Zamišlje je gledal Rinaldo staro zidovje. Bil je uverjen, da preži v gradu nanj nevarnost, ali pa se je bode predrznež bal? Nevarnost mu ke nikdar ni vznemirjala krvi. Kolikor je že gledal smrti v obraz — v boju — pri napadih — in zdaj bi se je naj bal v boju z duhovi?“ —

Bilo je ravno ob enajsti uri ponoči, ko se je Rinaldo približal gradu. Mrtvaški mir je vladal okoli po gradu. Rinaldo je zaprl duri za seboj in korakal čez dvorišče proti poslopju. Ravno je zasijal mesec in prišel je pogumnežu celo prav, ker mu je razsvetil okolico.

Rinaldo je stopil v poslopje. Vladala je tema, a že je imel svetilko prižgano. Kdor bi pa mislil, da je stopal urno in pogumno naprej, motil bi se. Ne, junak je stopal počasi in previdno, vse dobro ogledoval, tla in stene motril, ker je vedel, da so radi stare gradove zidali z raznimi skritimi prostori, in z prikritimi durmi, katerega ni našel, kdor ni bil o njih poučen. Svetilnica mu je dobro svetila, a nič sumljivega ni bilo videti. Po oskrbnikovem popisu je vedel, da uganjajo duhovi svoje početje najbolj v prvem nadstropju in tudi dohod do sobe, kjer so našli zjutraj mrtvega Angleža, dal si je natanko popisati.

Kmalu je stal v dotični sobi. Ko si je vse reči ogledal, vse stene premeril z očmi, jel je trkati po podu, po stenah. Na nekem mestu poleg postelje je slišal pri trkanju votel glas. Toda nič se ni dalo najti. Ako bi bile stene ometane, bi bilo seveda drugače; po tedanji stari navada pa so jih obložili in obili z lepo izrezljanimi debelimi oblogami iz lesa. Da je bil Rinaldini dobro obo-rožen, nam ni treba omeniti; dva samokresa in ostro bodalo je imel za pasom pripravljeno.

Ko si je sobo dovolj ogledal, postavil je mizo sredi sobe. Čez mizo je bilo veliko pregrinjalo, zloženo v dve gubi. Rinaldo ga brž razgrne in pogrne tako, da je okrog in okrog mize viselo skoraj do tal. Tukaj notri se Rinaldo skrije, položi napeta samokresa pred se, naredi si v mizno pregrinjalo zareze, tako da je lahko pregledal iz svojega skrivališča celo sobo in ugasne luč. Pol sede in pol kleče pričakuje, kaj se bode zgodilo. —

Zjutraj zgodaj je že stal oskrbnik z mnogimi radovednimi vaščani pred grajskimi velikimi vrati, a notri ni mogel, ker so bila od znotraj zaklenjena. Trkal je in bil po njih, vse zastonj. V gradu je bilo vse kakor po navadi mrtvo.

„Bog mu daj dobro!“ rekel je čez nekaj časa oskrbnik. „Gotovo je mrtev, kakor tisti Anglež. Toda — imam mirno vest. Koliko sem mu odgovarjal, koliko sem ga svaril! Iz lastne volje je šel v svojo nesrečo, v svojo smrt!“

Že so pred vrati stoječi modrovali, kako bi se dalo priti v grad, kajti vrata vlomiti bi se bržčas ne bilo dalo in že so hoteli nekateri iti v vas po lestve, s katerimi so hoteli preplezati zid, ko se zaslišijo po dvorišču krepki koraki. Nehote se umaknejo vaščani za lepo daljavo nazaj in nekateri so bili celo pripravljeni za beg, kajti kdo ve, kaka pošast se bode prikazala na pragu.

Toda ko se duri odpro, prikaže se Rinaldo. Nekateri bi bili skoraj rajši verjeli, da je njegov duh, kakor pa njegova prava oseba.

„Oho! Strahopetci — ali si ne upate bližje? Ali mislite, da se vam je prikazal moj duh in leži moje truplo mrtvo gori v sobi? Stopite bližje in pojdite z menoj! Imam vam lepe reči pokazati.“

Še premišlujejo strahopetci, ali bi stopili bližje, kar prihiti mimo Rinalda dekle, ki je bilo prejšnji dan izginilo s polja in pade razveseljenemu očetu okoli vratu.

Zdaj so kmetje verjeli svojim očem in kakor izvanredno osebo so gledali Rinaldija, ki jih je peljal v grad in jim pokazal povezane in deloma ranjene duhove. Bili so trije taki duhovi, ki so se pa podnevi videli prav navadni možje, navadni roparji. Našli so v grad tajen vhod, katerega niti oskrbnik ni poznal in ki je držal v podzemeljsko, precej prostorno počivališče zdavno umrlih nekdanjih vitezov in posestnikov tega gradu. Iz ene izmed mnogih krst so vzeli kostnjak in ga z žicami povezali tako, da so ga lahko nosili seboj in ž njim strašili plaho družino. Ti možje so tudi bili tisti, ki so povzročali toliko škode ubogim vaščanom in uropali dekle.

Le komaj jih je Rinaldo branil pesti razkačenih ljudij. Še le ko je rekel, da bi znali z nepremišljeno naglico odtegniti tega ali onega zemeljski pravici, to je sodniji, pomirili so se možje

in še istega dne so spravili hudodelce v ječo, kjer so lahko premišljevali o storjenih hudobijah.

Istega dne pa je tudi Rinaldo zapustil vas in hvaležni vaščani so še le pozneje zvedeli, komu se imajo zahvaliti za rešitev iz nadloge, ki bi jo bili občutili še bogvedi kako dolgo, ako bi ne bil Rinaldo izvedel o nji in hotel doživeti nov čudežen dogodek. — Čeprav pa so si vaščani želeli, vendar ga ni bilo več v njihovo vas.

XV.

Rinaldo se maščuje.

V nekaterih poglavjih smo na posameznih slučajih hoteli pokazati delovanje in pogum Rinaldinja, vrnimo se zopet nazaj k prvotni naši povesti.

Ko je Rinaldo izvedel, kako grdo je ravnal baron in kako je Avrelija nedolžna in bila pravzaprav prisiljena vzeti neljubljenega moža, bil je tako razsrjen, da se ne dado popisati njegova čuvstva.

Toliko pa je vedel, da mora gledati, kako bi na vsak način izpolnil Avreliji zadnjo željo in sicer izpolnil prekoprej. Zbral je torej takoj vse svoje moče in kmalu se je premikala četa proti baronovemu gradu, kjer je baron potratno živel v veseli družbi pijanih prijateljev in ničvrednih žensk. Ker se je Avreliji studilo tako početje in ni hotela biti navzoča, je šel njen mož večkrat po njo in jo s silo pritiral v družbo.

Kmalu je bil v nočni tmini grad obkoljen in ko je prišel vratar na Rinaldinijevo trkanje odpirat, ležal je v prihodnjem trenutku povezan na tleh. Večina roparjev je stražila grad, da bi nihče ne ušel, Rinaldo pa je tekel s svojimi izbranimi tovariši v dvorano, kjer je Avrelija sedela poleg barona in morala poslušati petje nesramnih pesmi.

Nepričakovan je stal glavar pred mizo in držal napet samokres namerjen na barona v roki, kričeč: „Na kolena, ničvrednež! Rinaldo stoji pred teboj, ker se hoče maščevati. Naredil si Avrelijo, mojo nekdanjo ljubico nesrečno in njena čast hoče biti maščevana.“

Pri besedi Rinaldo zakričala je vsa zbrana družba in še celo Avrelija se je prestrašila. — Rinaldo pa mirno pristopi, poljubi ji roko in reče: „Draga, nič se me ne boj! Po tebi bi bil lahko postal pošten človek in koristen ud človeške družbe; pa nemila usoda je hotela drugače. Ločena sva za vedno in ostane mi še samo spoštovanje, katero hočem gojiti do tebe.“

Nato se obrne k ostali družbi in reče tovarišem:

„Vi pa naredite tukaj red, iztrebite nesnago iz dvorane, a tako, da se ne bode izvršil kakšen umor — edino če bi že bila skrajna sila samobrambe. Ako pa hočete ostudne pijance in nesramne ženske kaznovati, storite lahko z mojim privoljenjem. Nabijte jih prav pošteno, ker si drugEGA ne zaslužijo.“

Potem pelje Rinaldo Avrelijo iz gradu in jo skrije v tihem ženskem samostanu, za katerega sta vedela potem le on in Rozalija. Toda predno je minilo leto in je postala Avrelija nuna, vrgla jo je bo-lezen na posteljo in v nekaterih dneh je bila mrtva.

Bilo je videti, kakor bi bila Rinaldinija z Avrelijino smrtjo zapustila dosedanja sreča. Naposled je moral kot samotar skrit živeti v gorah v skriti duplini. Vsi njegovi tovariši so bili ali mrtvi, ali ujeti ali pa na vse strani razkropljeni. Naposled so mu ujeli tudi Rozalijo, katero je poslal v dolino po hrano in zaprli so jo kot beračico in vlačugo, očitaje ji tudi razne tatvine, za več mesecev v ječo.

Da bi se preživel, šel je zopet okoli in prehodil razne kraje, vendar se ni čutil prav varnega. Po Avrelijini smrti ga je skoraj popolnoma zapustila prejšnja podjetnost in drznost.

Edino večje podjetje je bilo, da je celo družbo ponarejalcev denarja vjel in izdal ljudem, ki so to družbo izročili sodniji. On sam pa je sodniji poslal veliko posodo ponarejenih novcev s pismom: „Ta mali dar pošilja kot nagrado za ujetje glasovitega roparskega glavarja Vaš Rinaldo Rinaldini.“

XVI.

Rinaldova smrt.

Pomalem si je Rinaldo zopet zbral večjo družbo in bilo je videti, kakor bi ga obšla zopet

stara podjetnost. Bil je zopet drzen čez vse mere. Nekoč pa so ga z družbo vred obstopili vojaki. Začel se je hud boj in po hrabri brambi je bila četica roparjev kmalu premagana. Rinaldo se je bojeval kakor lev in bilo je videti, da išče smrti. Toda čeprav je krvavel že iz mnogo ran, vendar je ostal pri življenju in kmalu je bil ujet. V ječi so ga zdravili, dokler ni bil popolnoma ozdravljen; nato je prišel pred sodnike in ker je vse priznal, obsodili so ga v smrt na vislicah.

Obsodba je Rinaldinija silno pretresla. Vedno si je želel pasti v boju in prostosti, a zdaj bode končal sramotno na vislicah. Ko so ga vprašali, ali še česa želi, rekel je:

„Ako bi se mi hotela moja edina želja izpolniti, ki jo še imam, moral bi priti še enkrat na svet.“

Razsodba bi se imela izvršiti drugo jutro. Do takrat je imel Rinaldo dovolj časa, pripravljati se za zadnjo pot. Prosil je za redovnika. Kako se pa Rinaldo začudi, ko vstopi redovnik, odvzame brado in tiho reče:

„Rinaldo, ali ne poznaš več svoje Rozalije?“

Dekle ga jokaje objame okoli vratu. Ker je po naključju izvedelo, kdaj misli priti redovnik, šla je pol ure prej v ječo in v svoji obleki kot menih je lahko brezpogojno stopila k jetniku. Prinela mu je razno orodje, s katerim bi se dala ograja na oknu odstraniti. Rinaldo se začetkoma brani, ker mu ni celo nič za življenje, naposled

se pa vendar da preprositi in vzame orodje. Rozalija ga vesela zapusti z upanjem, da bode v nekaterih urah prost. —

Prihodnja noč je bila temna, bliskalo se je in grmelo, da je bila groza, dež je curkoma lil in veter je tulil okrog voglov tako, da je Rinaldo brezskrbno lahko pilil železno pregrado. Hotel se je rešiti in začeti novo življenje. Zakopanih je imel še toliko novcev, da bi lahko do smrti živel brezskrbno in dobro. Rozalijo pa je hotel vzeti za ženo ter ž njo pošteno živeti.

Take in enake misli so ga navdajale, ko je pilil železo. Ker pa mu je šlo prepočasi, jel je z vsemi močmi tresti pregrado. Železje se je polagoma udalo, a ž njim tudi velik kamen, ki je padel na tla.

Istočasno se je slišal glasen krik in potem zamolko hropenje, ki je pa ponehalo. Rinaldo je spoznal Rozalijin glas in takoj je vedel, kaj se je zgodilo. Kamen je padel na Rozalijo, ki je nestrpno čakala pod oknom in jo ubil.

Krik je opozoril paznike in čeprav bi se bil lahko Rinaldo še rešil v zadnjem času, vendar zdaj ni več hotel. Brez Rozaliije, brez njenega zvestega srca ni hotel več živeti.

Kmalu je bilo v ječi več stražnikov, ki so Rinalda povezali in odvedli v drug prostor. Mirno je tukaj čakal, da pridejo po njega.

Ob desetih so prišli po njega in mirnih, a trdnih korakov je stopal med gosto množico k

vislicam. Vse je bilo radovedno, kako bode umrl glasoviti roparski glavar.

Že je stopil na vzvišeni prostor pod vislicami in že mu je dal rabelj zanjko okrog vratu, kar počí strel izza bližnjega zidu in smrtno zadet pade Rinaldo na tla; v prihodnjem trenutku je mrtev. Istočasno pa se oglasi hreščav ženski glas:

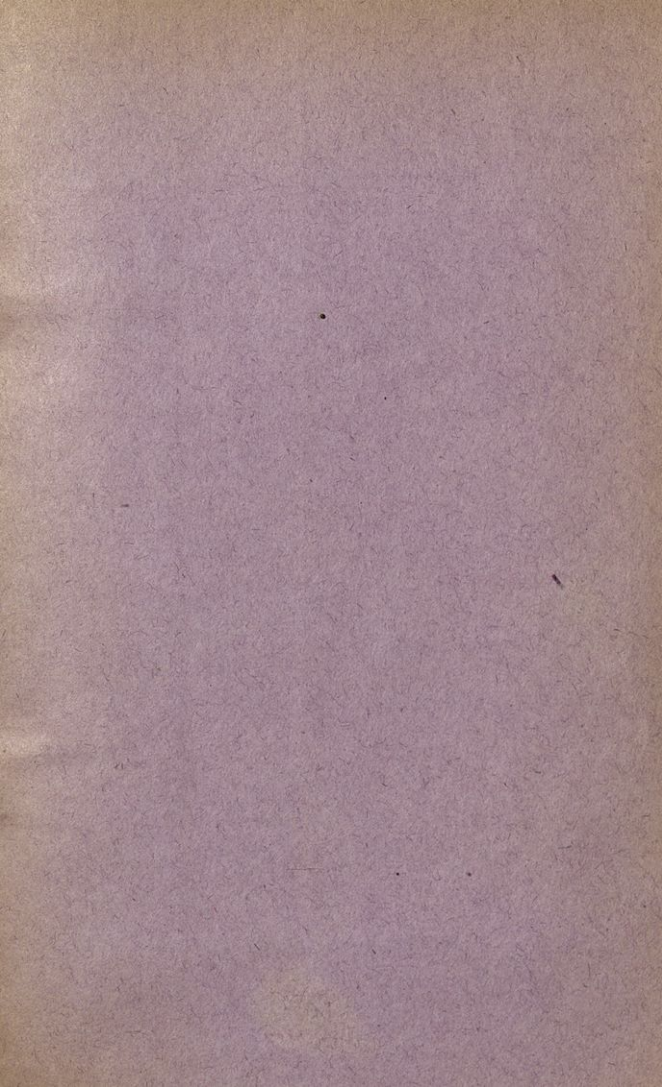
„Glasoviti Rinaldo ne sme umreti po rablju, ker — jaz — tega ne pripuščam!“

Izza zidu skoči žena in še en strel počí; smrtno zadeta pade tudi ona na tla in kmalu izdihne svojo dušo. Stekleno so zrle njene oči proti nebu, kakor bi hotele prositi odpuščanja za krivdo, katero je žena zakrivila s porodom malega Jakoba, poznejšega glasovitega roparskega glavarja Rinaldinja. Žena je bila namreč Leticija, mati roparskega glavarja. Zadnja leta je bila blazna in v svoji blaznosti je pod vislicami ustrelila lastnega sina.

Ljudstvo je bilo globoko ganjeno in čeprav ni vedelo, v kako tesni rodbinski zvezi sta si oba mrtveca, vendar je bilo skoraj zadovoljno, da ni Rinaldo Rinaldini končal svoje življenje na vislicah in je umrl častnejše. Čeprav je bil ropar, vendar mu je bilo ljudstvo naklonjeno, ker je imel poleg svojih slabih strani tudi dovolj lepih lastnosti in je rad s polnimi rokami podpiral ubožce.

Mati in sin sta bila pokopana drug poleg drugega in sta bila vsaj v smrti združena.

128.

UNIVERZITETNA KNJIŽNICA MARIBOR

954

COBISS

094701535

ZA ČITALNICO